

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

ВАРФОЛОМЕЙ милістю Божою Архiepіскоп Константинополя-Нового Риму і Вселенський Патріярх до всієї повноти Церкви

Благодать, Милість і Мир від народженого у Вифлеємі Спасителя Христа

Улюблені в Господі брати й діти,
Явився Бог на землі, й одночасно явилася і досконала людина, відкривши незбагненну цінність людської особистості. Як люди сучасності, ми особливо переживаємо свій занепадий стан, коли щодня бачимо разом із Псалмостівцем, що «**всі збилися з дороги, зробилися непридатними; немає такого, хто б робив добро, немає ні одного**» (Пс. 13, 3; Рим. 3, 12).

До втілення Христа не могла людина й збагнути, наскільки неосяжна гідність людської особистості, зів'яла

та затьмарена після падіння. До пришествя Христа тільки дуже богопросвітлені люди могли відчувати велич людської особистості, та, поділяючи подив Псалмостівця: «**то що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї**» (Пс. 8, 5), вигукувати: «**Ти вчинив її децю меншою за ангелів, Ти увінчав її славою і честю**» (Пс. 8, 6).

Цю надзвичайну цінність людської особистості явив Богочоловік Господь, що знаходить відтоді своє відображення щорічно в деклараціях країн, урядів, суспільних систем і міжнарод-

них конвенцій, присвячених питанню поваги до особистості та правам людини. Однак у наш час ми щоденно стаємо свідками дуже тяжкого пригнічення людської особистості, знущання та наруги над нею. Таким чином, аби стати гідними слави й чести, якими наділив людську особистість наш Творець, «**заради нас ставши одним із нас**», нам потрібно вжити всіх можливих засобів, щоби припинилися врешті все частіші дії, які пригноблюють людську особистість.

Із подивом ми йдемо постійно повторюваною дорогою «Вифлеємської драми», де мова йде про драму, а не тільки про радісну подію, адже світ не розпізнав Сина і Слова Божого в яслах і пеленах, і недобачає у творінні Його – людини – «образ Божий». Свята наша Православна Церква через своє богослов'я навчає, що людина та людське тіло, як возз'єднане з Богом у втіленому Господі, гідні всякого пошанування. Тому маємо докласти зусилля, аби до людської гідності людини скрізь ставилися з найвищою пошаною.

Сьогодні Вселенська Патріярхія та наша Мірність з великим сердечним зітханням і глибоким смутком пересвідчуємось у тому, як здійснюються хвилі насильства й варварства, що ними охоплені різні регіони нашої планети, особливо Близький Схід, і котрі побивають перш за все християнське корінне населення, часто в ім'я релігії. З цього Священного Центру Православ'я ми не припиняємо проголошувати всім братнім Предстоятелям Православних та інших Християнських церков, представникам Релігій, Лідерам Держав, кожній людині доброї волі, надто ж тим, – хто самі є творіння Божі, але їх підбурюють піддавати своє життя небезпеці та забирати життя інших

людей, – загалом усім найрізноманітнішим людям: жодна форма істинної й правдивої релігійності та духовності неможлива без любові до людської особистості. Будь-яке ідеологічне, суспільне та релігійне утворення, котре зневажає людину, створену за образом Божим, або навчає чи дозволяє вбивати іншу людину, звісно ж, не має жодного стосунку до Бога любові.

Браття й діти! Спрямовуючи наші погляди на стан, у якому перебуває світ, відвернімо лице від жалюгідних виявів взаємної ненависті та ворожнечі, котрі бичують людство. Вісті про це досягають нашого слуху та зору тепер особливо легко через засоби масової інформації, що нагнітають страх перед прийдешніми лихами. Як міцну протидію насильству ми пропонуємо «границю бідності» Бога, котрій здивувалися волхви та весь світ, і котра завжди діє як любов. Це таїнствена сила Бога, таїнствена сила Православної Церкви, таїнствена сила роду християнського: Сила, котра любов'ю перемагає та перевершує усіляке насильство та зло.

Так оцінюючи становище людства в теперішні Різдвяні свята, хотілось би, щоб усі ми жили радісно, виявляючи найвищу пошану до людської особистості, до іншої людини, досягли припинення всілякого насильства, споглядаючи перемогу, котру пропонує та приносить через любов «**Великої Раді Ангел**», втілений «**Володар світу**» і Спаситель наш Христос.

Благодать і безмежна Милість і благовоління Цього народженого та вочоловіченого Господа слави, миру й любові нехай буде з усіма.

Різдво, 2014 – 2015 р.

Варфоломей

Константинопольський папкий молільник до Бога за всіх вас

Різдвяні Послання

Патріярха Київського всієї Руси-України Філарета,

Архiepіскопа Харківського і Полтавського Ігоря УАПЦ,

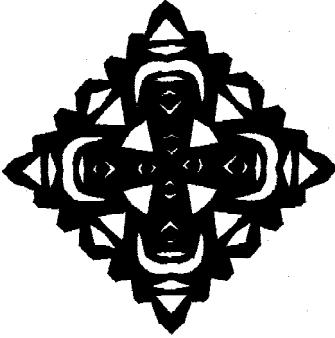
Глави УГКЦ Святослава читайте на стор. 2-3

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України ФІЛАРЕТА Преосвященним архипастирям, боголюбивим пастирям, чесному чернецтву та всім вірним Української Православної Церкви Київського Патріархату

Дорогі браття і сестри!

Христос народився! Славимо Його!
З великою радістю і духовним піднесенням святкує Церква Христова Різдво Господа нашого Ісуса Христа. Що означає

для нас ця подія? З того часу, коли перші люди порушили заповідь Божу, не повірили Йому, а повірили дияволу, в людську природу ввійшов гріх, тобто зло і смерть. Люди перестали спілкуватися з Богом, і Бог став для нас невидимим. Почалась жорстока боротьба між добром і злом у самій людині, а також між людьми і народами. Людська природа, хоча і не перестала бути доброю, але пошкодилася гріхом, затмарився людський розум і серце стало жорстоким. Люди помирили як духовно, так і тілесно. Ніхто, крім Бога, не міг спасти людину від цього зла.

Син Божий зійшов на землю, щоб визволити людський рід від гріха і смерті. Що означає: Бог зійшов на землю? Це означає, що Син Божий став людиною, такою людиною, як усі ми, крім гріха. Він, будучи Богом і не змінюю-

чись Божеством, народився від Пресвятої Діви Марії і Святого Духа, тобто не від похоті чоловіка, а дією Святого Духа, тому народжене у Вифлеємі Дитя – святе. Так відбулося втілення Сина Божого. Ось цю подію ми святкуємо уже понад 2000 років.

Син Божий не просто наблизився до людини, а ототожнив з нею, Сам став людиною. Він прийняв тілне тіло, тобто смертне, яке зросло за законом природи, втомлювалося, відчувало голод і спрагу, страждало і підлягало смерті. Тобто людська природа Сина Божого – Господа нашого Ісуса Христа – ні в чому не відрізнялася від нас, крім гріха. І для чого все це сталося? Для того, щоб визволити нас від гріха і від смерті, щоб ми не страждали вічно, щоб подолати смерть і з'єднати після воскресіння душу з тілом.

Пояснюючи зміст боговтілення, святий Іоан Богослов говорить: «Життя явилось, і ми (ученики Христові) бачили і свідчили, і звіщаємо вам це вічне життя, яке було у Отця і явилось нам» (1 Ін. 1: 2). Святий апостол і євангеліст Іоан Богослов ніби так говорить, що боговтілення – це не людська фантазія, а реальність, істина; і ми бачили і свідчили про це.

Ми співаємо славу Богу, бо у втіленні Сина Божого відкриваються всі глибини премудрости Божої. Тільки вона й могла знайти засіб для нашого визволення від гріха, від усякого зла і особливо від смерті. Господь Ісус Христос, визволивши нас від гріха і смерті, примирив людей з Богом. Апостол Павло про це говорить так: «В Ісусі Христі Бог примирив із Собою світ, не ставлячи людям в провину злочинів їхніх, і дав нам слово примирення» (2 Кор. 5: 19).

Різдвяної ночі ангели заспівали: «На землі мир». Той, Хто народився у Вифлеємі, скаже напередодні Своїх страждань: «Мир залишаю вам, мир Мій даю вам» (Ін. 14: 27). І якщо тепер немає зовнішнього миру, і на сході України триває неоголошена війна, і люди ворогують між собою, то це тому, що християни не сприймають миру Христового, не хочуть жити по правді, говорять на весь світ неправду.

Господь Ісус Христос назвав основним законом Свого Божественного вчення любов. У Своїй особі Він явив зразок любові і заповідав нам наслідувати Його. Він сказав: «Це є заповідь Моя, щоб ви любили один одного, як Я полюбив вас» (Ін. 15: 12). Якщо серед людей пануватиме добра воля, а не зла, якщо люди будуть турбуватися не стільки про себе, скільки про своїх ближніх, тоді вони зрозуміють, що любов – це те дорогоцінне багатство, яке піде з нами у вічність. Вони будуть насолоджуватися блаженством вже в земному житті і перейдуть з ним у життя вічне.

У теперішній час у нас одна думка і одне бажання – щоб в Україні утвердився мир, але не будь-який мир, тобто мир несправедливий, мир в неволі і рабстві. Прагнення до миру не заперечує рішучості захищати свою землю, свою Батьківщину від іноплемінників і своїх внутрішніх ворогів. У різдвяні дні, коли небесне благовістя про мир поособливо сприймається серцем, коли ангельська пісня про благовоління Боже до людей переможно лунає в наших храмах і слова «з нами Бог» наповнюють радістю наші душі, – помолимося Господу – щоб Він дарував нам перемогу над видимими і невидимими воро-

гами і мир в Україні і в усьому світі.

Якщо ми віримо, що з нами Бог, і сповідуємо народження Сина Божого у Вифлеємі для спасіння роду людського від усякого зла, від гріха і смерті, то невже Він не приведе нас до кращого майбутнього? Нам треба для цього покаятися в гріхах і беззаконнях і бути справжніми християнами. А ознака відродження духовності в народі ми бачимо в любові до України і в жертвованості народові. Це – ознака любові до ближніх. Церква закликає всіх християн, всіх людей доброї волі робити все можливе для відродження і для миру в усьому світі.

Дорогі браття і сестри! Пам'ятаймо, для чого Син Божий народився від Пресвятої Діви у Вифлеємській печері! А я сердечно вітаю з великим святом Різдва Христового та Новим Роком всю українську паству Київського Патріархату, наших братів і сестер Московського Патріархату, всіх християн України, а також українців в Америці і Канаді, в Європі, Азії і Австралії і по всьому світу. Сердечно вітаю з Різдвам Христовим і Новим Роком Президента України Петра Порошенка, Український уряд, Верховну Раду, Українські Збройні сили, добровільні батальйони, які захищають українську землю на Донбасі, і весь український народ.

Нехай Христос Спаситель, Який народився у Вифлеємі, наповнить наші серця радістю і світлом. Нехай в Новому році мир і благословення Боже перебувають на Україні і на кожному, хто чинить правду і добро. Не забуваймо, що Бог є любов, і ця любов привела Його у Вифлеємську печеру і на Голгофський хрест.

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

архиепископа Харківського і Полтавського ІГОРЯ
всечесному священству й побожним мирянам Харківсько-Полтавської
Єпархії Української Автокефальної Православної Церкви

Вслухаючись у сповіщення ангельських хорів про прихід у світ вполченого Божого Сина, ми нині особливо гостро відчуваємо ціну обіцяного світові миру. **«Слава Богу на висоті, і на землі мир, у людях добра воля!»** (Лк. 2: 14), – чуємо ми разом із вифлеємськими пастушками. **Як бракує цього миру на землі нам – миролюбному народові, що став жертвою іноземної агресії! Як бракує миру нашим землякам на Донбасі, що страждають від голоду, артилерійських обстрілів, брутальності російських найманців і власних бандитів! І що можемо ми, християни, зробити, аби повернутися до мирного життя?**

Замислимося глибше над ангельським співом. Він не обіцяє нам, що з приходом Спасителя на землі запанує мир. Та ми й самі знаємо, як творіння зустріло вполчене Слово, через Котре постав світ. Цар Ірод зі своїми посіпаками намагався вбити Христа. Релігійна старшина Юдеї переслідувала Його, провокувала на необачні слова. Прокуратор Понтій Пилат прирік Його на смерть. Римські імператори відповідають на заклик до миру антихристиянським терором. А далі ще гірше: земні правителі, назвавшись християнами,

цинічно маскують свої завоюницькі амбіції фарисейськими заявами про прагнення визволити Єрусалим, Константинополь або принаймні Херсонес з-під чужої влади.

Ангельське сповіщення про Різдво Христове нагадує про нерозривний зв'язок трьох сторін людської поведінки: шанування Бога, плекання миру в суспільстві, доброзичливе ставлення до ближнього. Нехтуючи будь-якою з цих сторін, ми занебудемо цілість свого християнського покликання. Апостол Іоан Богослов застерігає: **«Як хто скаже: Я Бога люблю, та ненавидить брата свого, той неправдомовець»** (1 Ін. 4: 20). Ненависть до іншого народу, до чужої цивілізації, заклики до війни з нею суперечать головним засадам Євангелії. Христос відкриває в жертвній любові до ближнього творчу силу, здатну протистояти зухвалості агресорів. З цієї любови виростає мир, здатний захистити себе від руйнівної сили ненависті.

Загарбницькі війни завжди починалися з намагання розсварити нас, посягти зневіру в своїх силах, отруїти ненавистю й егоїзмом. Так було і перед монголо-татарською навалюю, і в добу визвольних змагань сто років тому. І ось тепер, на початку XXI ст., до цього зводиться інформаційна атака на Україну. Але ге-

роїзм українських воїнів, самозречення волонтерів, жертвність наших співвітчизників руйнують пропагандистські міти. Ми доводимо, що разом здатні захистити рідну землю, повернути окуповані Крим і Донбас, зупинити імперські амбіції Кремля. Але за умови, якщо будемо озброєні міцною вірою та національною солідарністю. І якщо пам'ятатимемо – суспільний мир починається в нашому серці, починається з плекання душевного спокою, дарованого вполченим Спасителем.

«Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю!» – промовляє Христос при прощанні з учнями. Й відразу закликає їх: **«Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!»** (Ін. 14: 27). Коли ми в ці святі різдвяні дні дослухаємося до співу ангельських хорів, тужливо молячись про мир, пригадаймо ці слова. Мир Божий дається мужнім, здатним захистити його від видимих і невидимих ворогів. Тож, гуртуючись біля ясел народженого Сина Божого, вчимося бути мужніми й наполегливими, непримиреними до гріха й доброзичливими один до одного. **«Бог же надії нехай вас наповнить усякою радістю й миром у вірі»** (Рим. 15: 13). Амінь.

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

глави УГКЦ Блаженнішого СВЯТОСЛАВА

Високопреосвященним і Преосвященним Архiepісcопам та Митрополитам, боголюбивим єпископам, всесеченому духовенству, преподобному монашеству, возлюбленим братам і сестрам, в Україні та на поселеннях у світі суцям.

Не бійтеся, бо я звіщаю вам велику радість, що буде радістю всього народу:

сьогодні народився вам у місті Давидовім

Спаситель – Христос Господь.

Лк 2, 10–11

Христос народився!

Цими словами благовісника з неbes Хрiстова Церква звіщає спасенну новину. Сьогодні нам народився Спаситель: Господь на землю зійшов і явився в людському тілі у місті Вифлеємі. Радіє цього дня небо і земля, радіє весь людський рід тим, що наш Творець не покинув Свого сотворіння, але прийшов, щоб прийняти його долю. Він сам став людиною, щоб розділити з нею її життя: її болі і радості, її тривогу і невпевність. Господь стає одним із нас, об'являє Себе нашим Спасителем і Визволителем.

У святі Різдва Христового ми радіємо тому, що більше не почуватимемо самотніми і покинутими, святкуємо те, що Бог є з нами, що Він нас любить, і бачимо втілену Божу любов у новонародженому Дитятку Ісусі, який ніжно спочиває в яслах на сні. Тайнство народження нашого Спасителя виявляє нам правду про те, як велике Боже відкривається нам через слабе людське, як людське мале і незначне може стати Божим великим!

Свята Євангелія оповідає нам, що Господь Всесвіту народився в родині біженців. Спочатку через наказ кесаря, а потім через кровожерність царя Ірода Пресвята родина була змушена покинути свою домівку та просити прихистку в чужих людей. Так, наш Бог забавжав народитися як безхатченко і біженець! За таких дивних обставин народження Спасителя привілей перебувати біля Божого Дитяти мали разом із мудрецами зі Сходу лише ті, хто не соромився бути поруч із потребуваними, вигнанцями та переслідуваними. Відкривши Йому двері свого серця, свого дому, розізнавши знак спасіння в Господі, що народився у вертепі, ці люди сповнилися божественною радістю серед темряви ночі. Бо ж Різдвяне тайнство – це здатність увійти в Божу присутність і зустріти новонародженого Христа через вміння бути поруч: із тим, хто немичний і беззахисний, хто терпить від холоду та браку необхідного.

Україна прожила дивовижний рік, в якому все було великим: надія і відчай, впевненість і розчарування, здобутки і втрати. Великим був і страх, що його

відчула Темрява, бачачи, що наш порив до Світла може бути переможним. І Темрява насалала на нас біль і кров, каліцтво і навіть смерть, щоб люди жажнули тим стражданням і звернули на давню стежку мовчазного та беззаперечного підпорядкування.

Немає жодного українця, який не брав би участі в цьому іспиті Господнього провидіння, котрий продовжує тривати. В якомусь сенсі ми всі сьогодні в зоні ризику, у зоні АТО. Подібно до пастирів, які на місці випасання свого стада почули спів ангелів на небі і прийняли звістку про народження Спасителя, так і кожен з нас має своє місце духовного чужиння, свій «блокпост», що на ньому повинен здійснити власну християнську і громадянську місію. І навіть якщо хтось утомився і хоче уникнути вибору, то все одно його робить. Тільки в такому разі своєю пасивністю він грає на руку злу.

Наша цьогорічна дорога до Різдва була дорогою до пораненого і вигнаного. Наша Церква в буквальному сенсі стала польовим шпиталем, розгорнутим щоб дати прихисток гнаним і загояти рани постраждалих. Але навіть після Майдану Церква не позбулася функцій шпиталю, оскільки це її покликання. Про це нагадує нам Папа Франциск: «Я бачу Церкву як польовий шпиталь після битви».

До війни ніхто з нас не був готовий, проте вона триває, непрохано вламається чи не в кожну українську домівку, особливо на східних теренах нашої країни. Постає небезпека, що людська чутливість до горя і страждання ближнього зменшуватиметься. Християни знають, що байдужість убиває не менше, ніж снаряди установок «Град». **Справа держави – мудро вирішити проблему допомоги своїм стражденим громадянам. А справа кожного християнина – бути близько, бути поруч із тими, хто в біді. Саме це християнське єднання з потребуючими, яке зведе до солідарності, і робить нас сильними. Бо в ньому проявляється і через нього передастись нам сила вполченого Бога, дія Спасителя, який народився для того, щоб вчинити нас вільними і переможними в Бозі.**

У різдвяний час кожен із нас поглядає на небо в надії побачити світло вифлеємської зорі. Бо Новий рік не обіцяє бути легшим, а наш вибір – простішим. Наше найбільше завдання на 2015 рік – це вийти на шлях цивілізованого розвитку й гідного життя. Для цього ми всі мусимо зодягнутися в іншу – Божу – людину, тобто зректися негідних компромісів з лукавим. Це завдання стосується кожного з нас – навіть того, хто вважає себе найменшим у цьому світі. Завдання змістити свою життєву позицію в бік добра має також великий громадянський сенс, бо коли зміниться українка

та українець – зміниться і вся наша країна. Усі разом ми маємо зодягнутися в нове намисто ефективних державних структур, які перестануть нарешті бути структурами гріха. Адже влада може бути благословенням, якщо стає служінням.

Смиренна людина не втрачає віри у свої сили, бо, за словами Івана Франка, «чує на своєму плечі руку Господню». Тому пам'ятаймо, що зневіра, розчарування, мстиве прагнення покітатися з тими, хто не здійснив наших очікувань, – це інструменти, якими Темрява найефективніше відновлює свої втрачені позиції. Не помагаймо їй зруйнувати наші шанси! Біда не в тому, що не все вдається зробити. Біда, коли від цього в людини опускаються руки!

Маємо перед собою це одне завдання, щодо якого ніколи не має бути сумніву. Це завдання молитися. Майдан переміг тому, що ревно і щиро молилися. Сьогодні не дозволяймо, щоб через певне «привичання» до війни ослабла інтенсивність наших молитов. Спрямуймо всі сили своєї душі на те, щоб у наших родинах і спільнотах тривала безперервна молитва за Україну, щоб у нашій державній оселі, ніби в бідній вифлеємській ясині, засіяло світло віри, очистилися наші серця, зродилося нове життя. І тоді, маючи на собі Боже благословення, ми станемо найщасливішим народом на Землі.

Серед темної ночі невпевності й тривоги звучить прадідівська коляда, розвіваючи смуток та всілякі негаразди... З цим різдвяним благовістям прагну відвідати кожну домівку добрих людей, які приймають до себе новонародженого Бога і Спасителя та радіють Різдом Христовим!

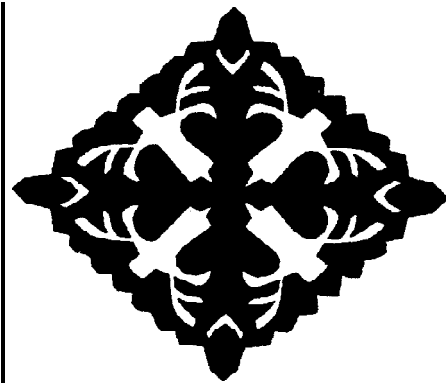
Линемо з різдвяним привітанням до наших воїнів, які святкують цей величний празник у холодних окопах та бліндажах на передовій і готові грудьми закрити свій народ. **Зі святковим віншуванням добра і гаразду заходимо до тих, хто втратив свою домівку та тепло рідної сім'ї.**

Зі співом ангелів про мир на землі та славу у вишніх завітаймо сьогодні до тих, хто сумує через втрату рідних та близьких, хто страждає від отриманих ран і тих, хто в полоні й ув'язненні. Як у цю різдвяну ніч радість перемагає смуток, а небесне світло – темряву, так у Своєму Різдві наш Спаситель хай сповнить нас силою зв'язки добра над злом, правди над неправдою, і небесний мир хай здолає війну.

Христос народився! Славимо Його!

† СВЯТОСЛАВ

Дано в Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового, у день Святого Миколая, архієпископа Мир Ликийських, чудотворця, 19 грудня 2014 року Божого

Ой над Вифлеємом

*Ой над Вифлеємом
Над щасливим краєм,
Там небесна зірка сяє,
Срібним світлом грає.
Срібним світлом грає
Та й на стайню Божу,
Що притулком стала нині
Предвічному Богу.
Там Ісус Син Божий
В темну ніч родився,
Ясним світлом тої зірки
В яслах звеселився.
В яслах звеселився
Та й став промовляти;
«Іди, зірко, по всім світу
Ясно запалати».
А де зірка гляне,
Там добро настане,
Буде щастя, буде доля
Ні раба, ні пана.
Ні раба, ні пана,
Ні важкого лиха,
Радість люба між братами
Мир і згода тиха.
Світи, ясна зоре,
Не зайді за гори,
Глянь на наші рідні ниви,
На степи, на гори.
На степи, на гори,
Під селянські стріхи.
Ще й на нас промінням щастя
Долі і потіхи.*

Дар нині пребагатий

*Дар нині пребагатий
із неба прийшов.
Мов роса та животворна,
на землю зійшов. (2)
Бог від Діви плотію
днес ся нам родить.
Пітьма щезла, ясне світло
на землю сходить. (2)
Тріє царі тріє дари
Богу приносять
Ливан, смирну і злато
в дар принесоша,
Рожденому, безсмертному
в руці дадоша. (2)
Зволь, Христе, добротливий,
се нам дарити
І з Тобою в царстві Твоїм
навіки жити. (2)*

Ой на річці, на Йордані

*Ой на річці, на Йордані
Там Пречиста ризи прала.
Свого Сина на ялині кохала.
Де взялися три янголи,
Взяли Суса на небеса.
А небеса розтворились,
Усім святым поклонились.*

З книги «Колядки і щедрівки» в записках Марії Пилипчук, К., 2007

Скрижали Духа

Отець Володимир АНДРЕЙКІВ

ТАЇНСТВО СПАСІННЯ

3 книги «Достойне причастя недостойних християн», Київ, 2013

Таїнство Спасіння – синергічна дія, – співпраця на рівних: Бога і людини. «Бог не може спасти нас без нас», – говорять Святі Отці. Таїнство обоження звершується за посередництвом тварного світу – матерії таїнства. Ми приносимо хліб, вино, олію, воду, слово тощо, і в Таїнстві вони стають животворчими. Ось, наприклад, людина звершує проскомидію, приносить хліб

диво живе і намагається жити по від слова «канозис» – само-умалення, само-спустошення, давання простору іншому само-обмежуючись; у перекладі на слов'янську мову: «істоціл» – спустошив, стиснувся – В.А.) славу Свого Божества заради того, щоб стати людиною (Фил. 2:6–8), то говориться якраз про щось подібне.

У нерозривному і врівноваженому

віддають себе: Я в Отці і Отець у Мені (Ін. 10:38).

Повна самовіддача дозволяє також приймати одкровення і бути одкровенням. Христос сказав про Себе, що Він говорить те, що чув від Отця (Ін. 5:30; 15:15); Христос говорить також, що Дух візьме від Нього і буде говорити слова істини, яка належить Йому, Христу (Ін. 16:13 – 14). І є також тайна третього, який не втручається, який так любить, що готовий «не бути», віддати життя, готовий на таїнство жертви. А «жертва» означає «освячення», принесення себе як жертву заради того, щоб двоє інших досягли досконалості у взаємному спогляданні.

Це дає нам дивовижно динамічний образ Бога, Бога Живого – не тому, що Він такий і не може бути нічим іншим, як тільки торжествуючим життям. Ні, Він – Бог, Який є Любов, у Якому жертвовна любов запечатана Хрестом, у Якому любов виражається в добровільно прийнятій, вибраній смерті. А перемога Воскресіння над смертю – невід'ємна тайна Божа.

«Ніхто не відбирає в Мене життя, – говорить Христос, – Я Сам його віддаю» (Ін. 10:18). І апостол Павло говорить про Його смерть і воскресіння: **«Бог воскресив Його із мертвих»** (Рим. 4:24). Так, один може віддати життя – невмираючу реальність, і вічне життя йому дає інший.

Бога не можна раціонально зрозуміти чи осягнути у відриві від Життя в Бозі, в Дусі Святому.

Але Бог не є обмежений. Ми говоримо про Лиця Божі, але коли йдеться про Святу Трійцю, Бога Єдиного в Трьох Лицях, то мовимо про життя, про буття, яке за межею всього того, що маємо на увазі, коли говоримо про особистості, за межею будь-яких обмежень. «Я в Отці і Отець в Мені. Я і Отець єдині» (Ін. 10:38, 30). Миздатні проте уловити особистісний аспект і можемо вирости через це споглядання Трьох Лиць, які є надособистісними, життя яких не вміщається ні в які обмеження особистості. Ми можемо вирости до видіння Бога, Який в Трьох Лицях і одночасно – Одна Божественна Реальність, особистий, але не в нашому обмеженому і обмежуючому значенні слова. І далі, за межею навіть і цього – вся глибина і тайна того, Хто є Бог Сам в Собі, за межею всякого одкровення, хоч і не за межею спілкування до деякої міри. Одкровення – це зустріч лицем до лиця цього особистісного (та, однак, надособистісного) Бога з повнотою людської особистості, Бога, Якого ми можемо пізнати, сприйняти не інакше як сйво, яке засліплює нас. Цей Бог спілкується з нами виливанням Самого Себе, не тільки проявленням у Лиці Ісуса Христа, але виливанням Себе в тому, що ми називаємо Божественними енергіями, Божественною благодаттю. Ця Благодать виливається не від Одного із Лиць, але із Єдинства Бога в Трьох Лицях і на досвіді робить нас причасниками єдинства, яке за межею вся-

кого вираження, тому що воно Єдинство Бога; причасниками до такої міри, що ми і помислити цього не можемо...

Христос прийшов на землю спасти не праведників, а грішників (пор. Мк. 2:17; Мт. 18:11). Тому бачення своєї недостойності – гріхів як ран на своєму естві і є саме тим фактором, який зроби мене достойним приступити до Трапези Господньої, бігти до єдиного Лікаря.

Прикладом цього є всі євангельські грішники, які покаялись (розбійник, який перший увійшов у Рай, Царство Боже, блудниця, митар), багато святих (прикладом є Марія Єгипетська) та й Сам Господь наш Ісус Христос, Який прийняв у Свою іпостась, зробив Своєю скалечену гріхом, спотворену гріховну природу. Достойне і не достойне причастя (суть його) криється не в природі, якою б вона не була чиста, як сонце? Адже Денница, найвищий ангел, з найчистішою природою, причастився Божественного життя недостойно і став дияволом! Адам, з непорочною природою до гріхопадіння, вигнаний був з Раю тому, що неправильно спілкувався з Богом та недостойно причастився Його; а розбійник, великий грішник, негідник, перший увійшов у Рай, і за ним усі грішники, які покаялись, увійшли в Царство Боже, причастившись Божественного життя, влилися в Динаміку Трійчної любові. Отже річ у тому, що людина є не природа, а перш за все особистість, яка володіє природою.

Тайна Пресвятої Трійці і Боголюдини Ісуса Христа (тайна персонального буття) – це основа всього християнства, ключ до розуміння всіх істин Священного Писання та всього існующого.

Оскільки в хрещенні ми отримали Христову природу, то, причащаючись Тіла і Крови Христових, ми розпізнаємо те, що вже дано в повноті, в хрещенні – богосинівство благодаті. В Євхаристії ми (в покаянні і сповіді відмежувавши від себе гріх, який не є Я і, відбудуши, як персони) вливаємось в потік Божественного життя, в повноту смиренної любові (яке є Бог), що неможливе без кафоличної свідомості, де «Я» (еґоїстичне, самодостатнє) помирає, а народжується «Ми» (де вже не я живу, а живе в мені Інший, і я живу Ним: пор. Гал. 2:20). У Євхаристії ми отримуємо імпульс, поштовх до нового сходження, отримуємо нове бачення реальності і самих себе. Ми вступаємо в сферу абсолютної свободи, туди, де ніщо нечисте, зв'язане пристрастями, тобто косніюче (потонуло) в еґоїзмі, самості не може увійти. Ми вливаємось в потік Вічного життя, і в цій динаміці отримуємо цілісність, здоров'я всього ества, отримуємо синівство з усім спадком – божественністю по благодаті (пор. 2Пет. 1:4).

Звичайно, любов і смирення розуміються в аскетичному плані, тому що по суті – це дари, які ми і отримуємо в Євхаристії, але ми повинні, як говорять Святі Отці, проявити бажання отримати їх.

Закінчення в наступному числі

Мати Божа з Дитям. XVI ст. Україна. Фраґм.

і вино на Літургії, а Господь це приношення освячує. «Час правити (діяти, звершувати – В.А.) Господу» – говорить диакон на початку Літургії.

На ці слова отець відповів: – Так, не мірою дає Бог Духа Святого, але проблема в нас самих – ми не чуємо Його і в стані гріха не можемо прийняти. Таїнство дійсне завжди. Христос воскрес, а отже Людина вже сидить праворуч Бога. Господь Себе всім подавав, всім без винятку: християнам у першу чергу, а потім тим, хто прав-

стосунку трьох кожен повинен одночасно давати, приймати і бути готовим ніби таємничо знищитися, готовим «не бути» заради двох інших, щоб дозволити їм бути разом повністю і досконало, під захистом і за підтримки жертвовної любові третього. У цій одночасній любові, в цих взаєминах поза часом кожне лице (іпостась – В.А.) переливається в інше, так що вони вже не існують самі по собі і заради себе самих. Вони вже не утверджують себе, а віддаються, забувають про себе і

Лист Віри НОЙФЕЛЬД–СВЕРСТЮК

ШАНОВНА РЕДАКЦІЄ,
я хотіла б поділитися з Вами і з усіма читачами «Нашої Віри» тими словами, які ми попрощався зі мною мій батько.

Я часто чую, що багато людей після його відходу також почувають себе наче осиротілими, бо бачили в ньому дуже близьку і важливу в своєму житті людину. Тому я хочу розповісти про те, якими словами він попрощався зі мною, в надії, що це підтримає інших людей так, як підтримало мене.

Ми розмовляли в суботу, 29 листопада, ввечері, батько лежав в лікарні, лікарі планували на завтра чергові заходи, щоб якось покращити його стан, а він звернувся до мене з такими словами:

«Медицина тут у мене закінчилась. І це добре. Медицина має закінчуватись, щоб після неї могла початись вічність. А вічність – це Слава Богу! Вічність – це Радість! Найголовніше зараз – це всім нам радіти».

Батько говорив це дуже умиротвореним і радісним голосом.

Ця наша розмова, яка виявилась останньою, справила на мене дуже сильне враження. Вона – великий життєвий подарунок, який зробив мені мій батько. Ділюся ним із Вами, дорогі читачі.

Євген СВЕРСТЮК

Слово освячує офіра

На скрижалях людської пам'яті вписуються навічно великі диваки, які вголос посміли опритомнювати народ і показувати пальцем на «голого короля».

Минуле воскресє і розцвітає в геніїві.

Матеріалізм уневажнив цінність особи і Божого дару життя.

Треба мати могутній потяг до правди і характер, щоб під заглушливу музику епохи дослухатися голосу власного серця.

Свобода слова і друку є передумовою розвитку культури думки, але справжня культура йде від внутрішньої свободи особи, від плекання джерел і народного коріння – під небом вічності, на вітрах сучасності.

Нема більшої місії державних установ, як забезпечити появу особи. І нема жакливішого режиму, як той, що знеособлює, вилучає і скошує осіб, а на їх місце ставить посаду – посадову легко змінювану людину.

Хто ставить себе поза минулим, поза джерелами народного моря, той мало причетний до людства.

Атмосфера, позбавлена духового й творчого напруження, не має умов утримати людину на людсь-

кому рівні.

Ненависть і недовіря – найбільше прокляття людства.

Криза людини, духовна криза людства – нині найбільша тривога світу.

Людина змаліла у надпродукції речей, ідей та арсеналів зброї – і свої витвори вона почала ставити понад свого Творця.

Всі великі творіння Данте, Рафаеля, Сервантеса, Шевченка – це творіння не пера і пензля, а творіння духу.

Конформізм урівнює і духовно знесилює.

Життя, наповнене добрими ділами, – це нива, зорана і засіяна.

Життя в пристосуванні до обставин – порожняк, який прогуркотів через дати, повз придорожні столи і обминув усі шанси вийти на висоту добра і радості.

Духова єдність людства, до якої ми все ж таки йдемо, хай мимохідь, зі скрипом і небезпечною повільністю, стає очевидною кончею.

Ми уникаємо дороги страждань, а отже, і краси страждань.

Ми уникаємо ДУХУ ІСТИНИ, якого світ не може прий-

няти. Уникаємо і ДОБРА. Бо прийняти – це нести.

Принцип безкорисності лежить в основі етики.

Все можна виправдати високою метою – тільки не порожнечу душі.

Душа безсмертна, а зблиски науково-технічні – тільки тло для життя у світі Духу.

Хрестоматійні класичні речі Гете чи Шевченка, Ібсена чи Франка залишаються недоступними для людини без виробленої духовної культури.

Вікова естафета духу горить над нами і сяє вічними знаками: рятуємо душу свою.

Офіри, як зорі, освітлюють холодне небо і запалюють холодні серця.

На вітар приносять себе найкращі.

До глибокої радості веде сміливість, одвага й офірне служіння.

З книжечки «200 афоризмів Євгена Сверстюка», упорядник Ореста Ковцун. Вид. дім «Київ-Могилянська академія», 2012

Різдво

Віра ВОВК

Під вікнами вертеп. За вікнами смерічка
в сріблястих голубах, в горіхах золотих.
Чи так коли святочно світить свічка
і радісно вітають всі хати?
Дивися, сходить зірка самоцвітна
над кришталеви дахами хат.
Жебрак чи сирота — ти не самітний,
як чуєш чар таких великих свят.
В душі твоєї дзвенять незримі хори,
«Предвічний Бог» співає херувим,
і в серці кров реучка клекоче морем,
і ти стаєш освяченим, новим.

Зоряна ЖИВКА

Різдвяне диво

Ось воно – диво спасіння:
відтепер не в далекому небі,
а у вертепі
в пелюшках на сніні
Бог.
Цілий світ
вернувся на виворіт,
і тепер до неба один крок.
І хоча неважно
танцюють зорі
і янголи в хорі,
але Бог – це Дитя у яслах.
Незбагненною тайною здається:
Бог завжди на небі...
але Небо в вертепі,
а вертеп у моєму серці!

Надія КМЕТЮК

Різдвяне Слово

Страждаючи, покривджені і хворі,
Возвеселіться в урочисту ніч!
Возрадується всі, хто нині в горі,
І зойки втрить, і сльози втрить із віч.

Святе Різдво! О юність споконвічна!
Царі вклонились, зорі мерехтять.
Беззахисне Господнє й Чоловіче
В долоні людські віддане Дитя.

Людино! Чуєш: будь, як Білий Ангел, –
І втілюй мир в діяннях земних.
Завісу відхиливши, Божий Агнець
Введе тебе в глибини тайни.

Людино! Чуєш: будь, як Чиста Діва, –
Відайся в розпорядження Небес.
Господнє провидіння – вічне диво –
Осяє шлях земний, полегшить хрест.

Людино! Чуєш: будь, як добрий Йосип, –
І слабкість і невинність захисти!
Ісус Христос, рожденний нині, просить:
Любов'ю серця до небес рости!

І пастушком іди в шуканнях Бога,
Вклонись, знайшовши, як вклонився цар, –
Й зболіле серце, сповнене тривоги,
Наповнить благодаті й світла дар!

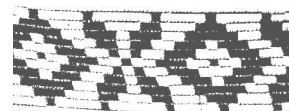
Зірки посипались додолу,
Цілюють Ангели сніги.
І заквітчавши душу кололу,
І затопивши береги,

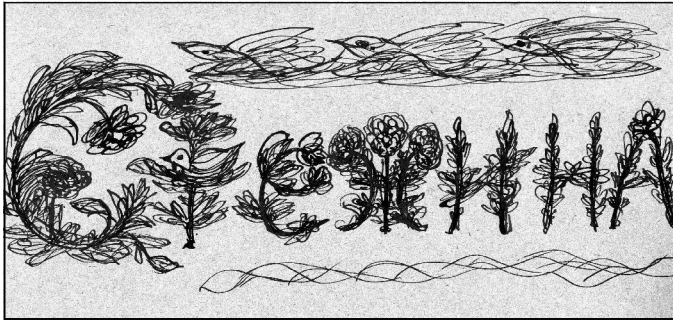
Благословенна Небесами
Велика радість, мов ріка,
Тече Господніми світами –
В свічках, в молитвах та в зірках...

Прекрасні квіти на морозі:
Сапфір, рубіни та янтар
І перли, перли – срібні сльози
На Золотий падають Вітар.

О Небо!.. Небо, мов просфора,
Сьогодні ділиться на всіх.
О, душе бідна!.. Душе хвора!..
Молись Добру! Молись Красі!

Сніги... Дороги... Мрії сині...
Святиться зірками Різдво.
Блаженні ті, що плачуть нині, –
Прийшов, прийшов на землю БОГ.

Ой у граді Вифлєсмі

Ой у граді Вифлєсмі
Стало чудо во всі землі.
Святий вечір, добрий вечір.

Стало чудо, ще й новина,
Діва Сина породила.
Святий вечір, добрий вечір.
Діва Сина породила,
У ясельцях положила.

Святий вечір, добрий вечір.
А на полі у той вечір
Пастушки стерегли стадо,

Святий вечір, добрий вечір.
Ім світ ясний засвітився,
Ангел з неба їм явився.

Святий вечір, добрий вечір.
І сказав їм таку вістку,
Що Син Божий народився.

Святий вечір, добрий вечір.
Ірод тому засмутився,
Що Син Божий народився.

Святий вечір, добрий вечір.
Казав бити малих діток,
Ще й маленьких до двох літок.

Святий вечір, добрий вечір.
Десять тисяч, ще й чотири,
Малих діток вигубили.

Святий вечір, добрий вечір.
Батьки плачуть ще й ридають,
Що їх діток убивають.

Святий вечір, добрий вечір.
Ломить руки Божа Мати,
Де Тебе, Сину, схвати.

Святий вечір, добрий вечір.
Йосифові сон приснився,
Щоб він звідси удалився.

Святий вечір, добрий вечір.
Взяв Йосиф Матір з Сином,
Та й повів їх з Вифлєсма.

Святий вечір, добрий вечір.
Та й повів їх в друге царство,
В єгипетське государство.

Святий вечір, добрий вечір.

Ми прийшли вам це сказати,
Христа Бога прославляти.

Святий вечір, добрий вечір.
Христа Бога прославляти.
З Рождеством поздоровляти.

Святий вечір, добрий вечір.
З Рождеством поздоровляти,
Многа літа заспівати.

Святий вечір, добрий вечір.
Бог – создатель цього світу,
Його діткам многа літа.
Святий вечір, добрий вечір.

Рождество днесь. (2)
І Діва ся утішаєт,
сіном Христа покриваєт.
Святий Йосиф із любови
Співає пісні Христови,
Сину Божому з Небес,
Рождество днесь. (2)

Рождество днесь. (2)
І ми Христа прославляймо,
Рожденого величаймо.

Просім Божой Благодати,
Усліши нас, Божа Мати,
Пошли нам радість із Небес,
Рождество днесь. (2)

Рождество днесь

Рождество днесь. (2)
Радість нині ся з'явила,
Діва Сина породила.

Во Вифлєсмі в ясині
Лежить Дитятко на сні.
Сам Син Божий із небес,
Рождество днесь. (2)

Рождество днесь. (2)
Ангели в небі співають,
мир і радість возвіцають.

Радуйтеся нині, люди,
Най між вами любов буде,
Най буде радість з Небес,
Рождество днесь. (2)

Рождество днесь. (2)
Ангели ся удивляють,
«Слава во Вишніх» співають.

Пастирі дари приносять,
Благословенія просять,
Видять Бога із Небес,
Рождество днесь. (2)

Рождество днесь. (2)
Ливан, смирно, злато-дари,
принесли Богу три Царі.

Дитя ще слів не говорить,
А ручкою благословить,
Чудо Боже із Небес,
Рождество днесь. (2)

Херувими свят

Херувими свят. Архангели зрят.
Чуд невидимий нині славимий,
Днесь бо Тіло освятилось
Рождеством Христа.
Прийдім, прийдім до шопи,
Узім Бога во плоти,
І Матір Ёго святу –
Діву Марію чисту,
Котора Сина свого повиває,
В яслах вкладає.
Невмістимий Бог тут жевмістився,
З Діву Марію він народився.
Прийняв тіло, вчинив діло
Свободи для нас.

Витай, Пане і Царю,
Витай, наш Спасителю,
Витай, скарбе дорогий,
Повік сяєвом ясным,
Світ радіє, бо надія нам із неба
Всім явилася днесь.

Зійшли ангели

Зійшли ангели (2)
Із неба. (2)
Проповідали, що тішитися
Нам треба. (2)
Во Вифлєсмі (2)
Чудеса. (2)
Несподівано в новім вертепі
Сталося. (2)
Дитя малее (2)
Месія. (2)
Небо лишило, на землю зійшло
Спасати нас. (2)

Казка про Правду

Аделя ГРИГОРУК, м. Косів

Трапилося так, що в одній країні раптом зникла Правда. Хоча чому – раптом? Тривалі роки, й особливо в останній час, Правда тут почувалася дуже невпевнено: її не пускали туди, де вона мала бути обов'язково, не давали сказати слова, грозили знести голову, якщо буде перечити цареві та придворним.

А потім сталося неймовірне. Цар покликав до свого палацу Кривду, наказав справити їй вишиту сорочку, плахту, одягнути на шию кілька разків доброго коралового намиста і взути в червоні чобітки. А потім Кривду почали всюди водити й казати, що це – Правда.

Хто знав Правду – не повірив, хто ніколи не бачив її в обличчя, – навіть не засумнівався: Правда то й Правда.

Гірко стало Правді. Заплакала вона – і зникла. Спочатку цього ніхто й не помітив. Але невдовзі – почалося: чвари, злодійства, неподобства, побори. Дійшло вже до смертовбивств.

Країна стала гинути. Люди змінювали свою подобу, на звірів перетворювалися. Ідеш – і не знаєш, хто тобі зустріне: людина чи звір. Страшно не те, що на вулицю виходить, – в хаті залишатися. Замки вже не допомагають.

Першими похопилися діти. Почали допитувати:

ся: де Правда та й де Правда? Їм показують на прибрану Кривду: ось!

Не вірять – не вона, кажуть.

– Як не вона? – дивуються цар з почетом.

– А не вона. Хочемо справжньої та й годі!

Що робити? Аби діти не плакали, пообіцяли, що знайдуть Правду, та ще й похвалили:

– От які в нас гарні діти ростуть! Молодці! Треба дати їм Правду.

Коли втішені діти чекали на Правду й співали своїх пісень, де не візьмись – налетіла зграя хижих птахів і несподівано накинута на них. Діти оторопіли, а пернаті сталевими дзьобами несамо-вито клювали їм очі, залізними пазурами впили-ся в тіло.

Крик, сльози, кров!..

Кинулися батьки на допомогу. Благають не калічити дітей.

Де там! Не вгаває зловісне птаство. Червоніє білий сніг під дитячими тілами. А чорні птаці ще більше навіснюють, упиваючись свіжою кров'ю.

Як зарадити біді?

– Борітеся – поборете! Вам Бог помагає! – раптом пролунав сміливий заклик. То гукав юнак, що прибув із чужої землі, бо також сподівався побачити Правду.

Аж раптом – цвіньк! – маленька грудочка гарячого свинцю впилася в юнакове серце. І не стало його. Але чиста душа юнакова знову почала шукати Правду. Допустилися до неї ще кілька душ і вже разом шукають. І знайшли-таки.

Просять:

– Повернися в нашу країну!

– Що я там буду робити? – скрушно питає Правда. – Нема у вашій країні місця для мене.

– А ти поглянь, скільки людей на тебе сподівається, – сказали душі й піднесли Правду на своїх крилах аж під хмари.

Подивилася Правда на землю і побачила мільйони людей, що, склавши руки в молитві, благали її повернутися.

– А там що? – показала вона на високі стовпи вогню та диму.

– Там іде бій, щоб Кривда не звалася Правдою. І допомогти можеш лише ти.

Повірила Правда, що вона знову потрібна, й почала опускатися з піднебесся на землю, до тих сміливих людей, що вступили в жорстокий поєдинок з Кривдою.

...А світлі душі линули все вище й вище в небо, бо їх кликав до себе Бог.

Педагогічна сторінка

Микола ПЛАХОТНЮК

ДУХОВНЕ СТАНОВЛЕННЯ

Продовження. Початок
у ч. 12, 2014

Поробивши всі уроки, я кваліфікував до Марусинової хати, щоб послухати Біблію. «Може, колись зрозумію», — міркував собі. Мама запевняла, що зрозумієш неодмінно, якщо захо-чеш.

Церкви в селі не було, то Марусина хата правила за церкву. У хату набивалося повно людей. Без священника правили службу Богу, вголос читали молитви, співали духовних пісень. Прості люди відповідно до Заповідей Божих розмірковували над сенсом людського життя, над означенням гріха. І я тепер певен, що гріх неодмінно буде покараний.

У школі піонерсько-комсомольське було всепроникним. Воно, мов обчепками, хапало дитячі душі в полон німіції.

Мені поталанило, що я мав таких сусідів, що з раннього шкільного віку почув Шевченка, Гоголя, Руданського, Артемовського і найголовніше — Євангелію. Роздвоєність була очевидною. Але, як на мене, краще така роздвоєність, ніж бути цілковито затиснутим в піонерсько-комсомольській лещатах.

Моєму релігійному вихованню і становленню відповідного світогляду сприяли звичаї, традиції та віра односельців в триєдиного Бога — Отця, Сина Божого Ісуса Христа і Святого Духа. Пізніше я зрозумів, що в період мого дитинства ще свіжа була рана в селян — знищення їхнього храму, ще свіжі були повчання духовних отців тихохутірської церкви.

Виразне було поєднання християнського світогляду з традиційними не стільки віруваннями, як зі звичаями та обрядами дохристиянської епохи народу.

Наприклад, на Маковія хлопці й дівчата завітчані та з квітками в кишечках удосвіта вирушали аж у П'ятигори до церкви, щоб освятити квіти й мак.

Після повернення з церкви вдома прочан чекала традиційна страва — коржі з маком та медом — неодмінний атрибут цього свята. На той час мало хто знав, що свято антрохи не пов'язане з культом маку й меду. Ті, хто цього дня побував у церкві, слухали, як у проповіді батюшка говорив про братів-мучеників Маккавеїв, які задовго до народження Христа в язичницькому світі увірували в єдиного Бога й пошлювали свою віру, за що прийняли мученицьку смерть. Цих мучеників Маккавеїв у православних храмах поминають як мучеників предтечі християнства. Слово «Маккавеї» трансформували в українське Маковія й утворилося єдине

свято.

Якесь є схожість цього свята зі святом Преображення Господнього, яке в церкві називається так, а в народі — Яблучний Спас. Церква вчить розуміти християнську сутність Преображення, але в Тихому Хуторі (і не тільки тут) його пов'язують із давньою традицією.

Далі одним із найбільших свят у моєму селі було Дмитра — храмове свято. Храм давно був знесений, а день освячення його люди пам'ятають і щиро відзначають це свято дотепер. До свята готуються заздалегідь, одягаються в святковий одяг, ходять один до одного в гості, запрошують до хати випадкових перехожих.

Траплялося, що з'являвся невідь-звідки священник, правив службу в одній з хат, і зникав, благословивши хату й свято.

Дмитра припадає на 8 лис-

50 роках минулого століття, моє дитинство й юність саме на ці роки припали.

Селяни довго тримали пам'яті про ці свята. «Казали бабуня, а їм казали їхні бабуня, чому не треба нічого робити на Воздвиження. Усі знають, що сатана боїться Хреста, а в цей день воздвигали хрести. Нездурно в цей день на зиму всі гади і все повзуче ховається». Текла розмова про зміст того чи іншого свята, коли збирався гурт людей за столом.

Що б там не було, але в святі та в неділю всім ніби заказано було працювати на городах, шити, прати, прости тощо.

Мама казала, що в неділю зранку треба йти до церкви й помолитися. Цей час потрібно віддати Богові: творити молитву, думати й говорити про добрі діла, потребує дати подаяння.

Пригадую, щонеділі мама

мав, чи мені наснилося. У ту пору мені не виповнилося ще й шести років.

Мама ще звечора наказували: «Лягай спати, Колю, а коли рано прокинешся, ти нічого не їж, я прийду з церкви, і ми всі разом розговіємось». Що то означало, я не знав, але розумів: їсти не треба, поки не придуть мама, брат і сестра.

Коли надворі почало сіріти, я прокинувся і подумав: їсти не буду, але подивлюся, що ж то мама зварили таке на Великдень, мабуть, є печення і ще яка-небудь смакота. Дай-но я подивлюся. Узав рогачі й почав совати в печі баняки та горшки, а коли стало незручно поратися, то я голову встромив у пічі, засвітивши каганець, розглядав. У печі було тепло, а надворі та й у хаті прохолодно — Великдень був ранній.

хом, слинячи його чи спочатку його послинявши.

Бог спитав людей, чи всі сповідалися, і глянув на мене, а мама притиснула мене до своїх грудей і кажуть: «Ти ж уже розговівся у печі, не можна йти до сповіді й до причастя». А я все-таки вивернувся і пішов до Бога, який пригощав людей медом з ложечки. Він дав і мені того меду, погладив по голівці, і я пішов від нього щасливий.

Далі я спостерігав, як усі люди гарно вбрані вишикувалися довкола Хреста, а Бог, хилитаючи горнятком, щіткою кропив людей і паски, крашанки та всілякі наїдки.

Я спитав маму: «А то був Бог? Як Він зліз з небес, по драбині?». «Ні, дитино, то правив службу батюшка, він така сама людина, як і ми всі грішні». Розмова з матір'ю на деякий час припинилася, бо Бог-батюшка голосно вигукнув тричі: «Христос воскрес!», а всі люди і мама: «Воістину воскрес!». Проте я був розчарований, бо про попа мав негативне уявлення з казки Пушкіна та віршів Руданського, які мені, малому, читали сестра Ганя та брат Іван.

— Але ж він такий добрий і всіх пригощав медом. Він, мабуть, таки Бог.

— Ні, Колю, він людина, така ж, як усі ми, грішні.

На цьому закінчилася розмова, бо ми прийшли до хати. Сестра кинулася подавати на стіл величодні страви, паску, крашанки, печеню, а мама звеліла нам, мені і братові, добре вмитися, аж потім сідати за стіл. Проте за стіл не сідали, бо чекали, коли мама почнуть «Отче наш», а ми всі за ними. Після молитви мама голосно промовила: «Христос воскрес!». На що брат і сестра відповіли: «Воістину воскрес!». Сказали, щоб і я так відповів мамі.

Коли ми сіли за стіл, то в першу чергу стали крашанками христосатися. Першу розбиту крашанку мама розрізала начетверо й дала кожному по четвертинці: «Беріть, крашанка свячена, розговляйтеся, діти». На столі були й писанки, їх писала сестра, але ними не христосалися, приборігали їх для гостей.

У мою дитячу душу назавжди запало оте вчорішнє «Христос воскрес!», яке коло Хреста проголошував піп (а я думав, що то Бог), а тепер ми всі веселі і христосалися.

Минуло небагато часу, як чомусь зняли Хреста й перестали там правити службу Богу. «Розпорядилася совєтська власть», — шепталися люди.

Закінчення в
наступному числі

Колядники в гостях у Миколи Плахотнюка

топада глибокої осені. У Тихому Хуторі цієї пори часто моросить дощик, що утруднює пересування гужовим транспортом, як також автомобільним з інших сіл, але, незважаючи ні на що, цього дня до Тихого Хутора звідусіль з'їжджаються косячі. А їх тут з нетерпінням чекають. За широтою святкування Дмитра можна порівняти з Різдвом чи Великднем. Інші свята так широко не відзначали, але про них пам'ятали. Це Успення Богородиці, Різдво Богородиці, Покрова Божої Матері, Воздвиження, свято Калити або Андрія, Святого Миколая, цілий цикл зимових свят (Катерини, Варвари, Сави тощо). Узимку — напровесні — Стрітення, Коляддя (Колодки) тощо. Про веснянки, купайла я писав в «Коловороті». І все це було в 40 —

кимсь передавали вузлик з подаянням для незрячої жінки, що сиділа біля входу на базар і просила в перехожих на прожиття. Самі ж на базар ходили не в неділю, а в четвер. Коли їх питали, чому на базар ходить не в неділю, а в четвер, мама відповідала: «Он Щурики у віторок ходять на базар аж у Ставища. У неділю треба відпочити й говорити про Боже».

Між сільрадою й сільбудом, або будинком священика, колись, розповідають, стояла церква. За німця на її місці селяни поставили великий дерев'яний Хрест. На Великдень коло нього збиралися люди на Всеношню, удосвіта священик правив службу Богу, а я думав, що то Бог зійшов з небес, спустився в нашому селі. Чи то я так ду-

Нарешті виліз із печі і подався до Хреста. Було завізно. Я прощтовхувався межи людьми, які побожно стояли, час від часу хрестилися, а я, незважаючи ні на що, пробірався вперед. Зрештою перед собою побачив Бога. У мой уяві Він був таким, як на образах у нашій хаті — в барвистих ризах і з бородою. Я спинився, з цікавістю розглядав Бога. Він розмахував залізним горнятком, з якого вихлюпувався дим. Потім мені пояснили мама, що те залізне горнято називається кадилом, а дим, що вихлюпується, відгонить злих духів, вони бояться запаху того диму.

А поки що я з цікавістю розглядаю Бога, коли чую мамин голос: «Ой Боженку! Дитино моя, яке ж ти замурзане!». І почали мене відтирати фарту-

МАЙДАН

Олесь ШЕВЧЕНКО

ЧАС ЗАЯВИТИ: держава Україна – правонаступник Української Народної Республіки

Софійська площа... Господи, яка дорога для нашої історії, для народу нашого часточка української землі. Які священні й неопалимі передання несе вона «і мертвим, і живим, і ненарожденим». Ходили нею великі князі Київські Володимир і Ярослав, тисячі прочан по завершенні спорудження найвеличнішого київо-руського храму, преславні українські гетьмани з Військом Запорозьким, полки вояків Української Народної Республіки, яких вітав з балкону губернського земства на Володимирській 33 Симон Петлюра.

Але прийшла орда російських загарбників і настав чорний період сімдесятилітньої окупації. Знову – «на всіх язиках все мовчить».

Та ось, із весни 1988-го, сміливці з УКК – Українського культурологічного клубу – відроджують традицію народного вшанування великого Тараса у березневі й травневі його дні, 17 січня проводять перший публічний вечір ще забороненого Василя Стуса, 26 квітня проводять на Хрещатику демонстрацію пам'яті жертв Чорнобильської трагедії, жорстоко розгромлену владою, а 22 січня того року в підкиївському селищі Бучі в помешканні вчителів Надії Левченко вони проводять перше в Радянській Україні відзначення Дня проголошення Четвертого Універсалу Центральної Ради УНР – 80-річчя проголошення державної незалежності.

Тоді, у січні 88-го, дорогою до Бучі (ми ж бо знали, що в Київ не дадуть провести такий захід), міліція відловлювала членів УКК, знімала їх з електрички. Коли ми розпочали урочистий вечір, міліціянти стали гулати у двері чоботами, вимагаючи припинити не-

санкціоновані збори. Наші хлопці забарикадувалися. Тоді нам відімкнули електрику. Господина, Надія Левченко, запалила товсту парафінову свічку на столі перед Віталієм Шевченком, недавнім політв'язнем (згодом – відповідальний секретар газети «Наша віра»), і він зачитував текст IV Універсалу й розповідав про історичну подію й тогочасне міжнародне становище молодшої Української держави, яка стала кісткою в горлі російським більшовикам, монархістам, лібералам, імперіалістам і матросам, які «усталі ждять». Віталій час від часу мусив підвищувати голосність своїх слів, щоб його не заглушували грубі крики міліціонерів. За спиною Віталія Шевченка на стіні висів розкритий – суворо заборонений – синьо-жовтий прапор, а з портретів на нас дивилися мудрі й мужні очі Михайла Грушевського і Тараса Шевченка.

Промине рік, і на площі перед собором святої Софії у Києві 22 січня 1989 року вже збереться ширше коло українських патріотів – угаєсців, яких влада затаврувала епітетом «екстремісти», та їхніх прихильників. Промине два роки – і 21 січня 1990 року від Львова до Софійської площі у Києві простягнеться Живий Ланцюг, що символізуватиме єдність українських земель, Соборність України. Від того часу ще дев'ять років (!) громадськість збиратиметься тут на «несанкціоновані заходи», допоки Л. Кучма, президент вже вісім років незалежної України, видасть у 1999 році указ про офіційне щорічне відзначення Дня Соборності.

Але зверніть увагу: даним указом легалізовано лише дату 22 січня 1919

року – проголошення возз'єднання Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою. Історичний факт проголошення повної державної незалежності 22 січня 1918 року залишено замовчуваним. Та що ж головніше? Адже зрозуміло, що не було б ніякої Соборності, якби роком раніше УНР не стала самостійною державою. Пояснення такого обмеженого тлумачення історичної дати 22 січня полягає в тому, що комуністична номенклатура, яка лишилася при владі й після здобуття Україною незалежності, не могла собі дозволити порушувати усталену в московській імперії ідеологічну схему. Росія відверто оголосила себе спадкоємцем Радянського Союзу, КПРФ і КПУ стали спадкоємцями КПРС. Не могли ж учораšní секретарі комуністичної партії оголосити себе спадкоємцями петлюрівців і бандерівців.

І це при тому, що 22 серпня 1992 року на сесії Верховної Ради при передачі повноважень Державного Центру УНР в екзилі демократично обраному Президентові України було оприлюднено узгоджений текст такої Заяви:

«Складаючи свої повноваження, ми заявляємо, що проголошена 24 серпня і утверджена 1 грудня 1991 року народом України Українська Держава продовжує державно-національні традиції УНР і є правонаступницею Української Народної Республіки».

Заяву підписали Президент УНР в екзилі Микола Плав'юк, Голова УНР-ди Михайло Воскобойник і Голова Уряду УНР в екзилі Іван Самійленко.

За два дні, 24 серпня, у Маріїнському палаці Патріарх Української Автокефальної Православної Церкви

Мстислав І, передаючи клейноди гетьмана Івана Мазепи, які зберігались у патріаршій скарбниці, нагадав, що він був у цьому палаці ще в ранзі сотника Армії УНР і що він є племінником Симона Петлюри, а Президент України у присутності повноважних делегацій відзначив: «Цей акт має нагадати всім, що Україна веде свій родовід, свою політичну, державницьку біографію від історичних часів, які надають силу і велич нашому народові, – від часів Київської Русі, Козацько-Гетьманської держави й Української Народної Республіки».

На превеликий жаль і нещастя, зусиллями проросійської номенклатури це наше державне зобов'язання було викреслене з пам'яті сучасників.

Та, слава Богу, час плазування перед московськими диктаторами скінчився. Найняті на роботу Революцією Гідності президент і парламент зобов'язані виправляти історичні помилки.

Що треба робити?

Президентові – змінити кучмівський указ від 1999 року, назвавши державне свято 22 січня – «День Української Народної Республіки».

Парламенту – прийняти Постанову про те, що Україна, дотримуючись умов передачі повноважень Державного Центру УНР в екзилі демократично обраному Президентові України, офіційно оголошує себе спадкоємницею Української Народної Республіки.

Тільки таким чином Україна відновить своє логічне місце в історичному контексті й розпрощається остаточно з періодом і спадком совєтської окупації.

м. Київ, 22 січня 2015 р.

(IV) У Н І В Е Р С А Л УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Народе України.

Твоєю силою, волею, словом стала на Землі українській вільна Народна Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків твоїх, – борців за вольності і права трудящих.

А тим часом петроградське правительство народніх комісарів, щоб привернути під свою владу вільну Українську Республіку, оповістило війну Україні і насилася на нашу землю своє військо, красногвардійців-більшовиків, які грабують хліб у наших селян і без всякої плати вивозять його в Росію, не жалюючи навіть зерна, наготовленого на засів, вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злодійство, безчинство.

Ми, Українська Центральна Рада, зробили всі заходи, щоб не допустити цієї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але петроградське правительство не пішло нам назустріч і веде далі криваву боротьбу з нашим народом і Республікою.

Крім того те саме петроградське правительство

народніх комісарів починає затягати мир і кличе на нову війну, називаючи її до того ще «священною». Знов поллється кров, знов нещасний трудовий народ повинен класти своє життя.

Але для того, щоб ні руське правительство, ні яке інше не ставили Україні на перешкоді установити той бажаний мир, для того, щоб вести свій край до ладу, творчої роботи, до кріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всіх громадян України:

Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

У самостійній Народній Республіці України не повинен терпіти ні один трудящий чоловік. Правительству Республіки має підняти промисловість держави, має розпочати творчу роботу у всіх галузях, де всі безробітні могли б знайти працю й прикласти свої сили, та вжити всіх заходів до забезпечення скалічених та потерпілих од війни.

На ґрунті безладдя, неспокою в житті та недовостачі продуктів росте невдоволення серед деякої частини людності. Тим невдоволенням користуються різні темні сили і підбивають несвідомих людей до старих порядків. Сі темні сили хочуть знов підвернути всі вільні народи під єдине ярмо Росії. Рада Народніх Міністрів повинна рішуче боротися зо всіма контр-революційними силами, а всякого, хто кликатиме до повстання проти самостійної Української Народньої Республіки – до повороту старого ладу, того карати як за державну зраду.

До того ж часу всіх громадян самостійної Української Народньої Республіки кличемо непохитно стояти на сторожі добутої волі та прав нашого народу і всіма силами боронити свою долю від усіх ворогів селянсько-робітничої самостійної Республіки.

Українська Центральна Рада.

У Києві. 9 січня 1918 р.

Уривки

Уроки історії

Передруковано із збірника: Михайло Грушевський. На порозі Нової України. Редакція Любомира Винара. Нью-Йорк: Українське Історичне Товариство, 1992, стор. 66—69. Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі.

Де не помагають ліки, оздоровлює залізо, Не помагає залізо — оздоровлює огонь.

Старе латинське лікарське правило

Останні тижні внесли дуже багато для вияснення політичної ситуації, хоч перерви в телеграфних і поштових зносинах, у діяльності преси і т. ін. дуже обмежують той матеріал, яким ми розпоряджаємося безпосередньо. І в тім, наприклад, і боротьба великоросійських більшовиків з Українською Республікою за цей час розкрила дуже значно свій власний підклад, свої підстави, свій дійсний зміст. Піднята нібито в інтересах перемоги крайніх демократичних і соціалістичних гасел, а властиво — демагогічних кличів, над розважнішою, бо обрахованою на реальні наслідки, роботою Української Центральної Ради та її уряду, вона все більше стає ясною в своїх реальних мотивах і завданнях, що зовсім не мають нічого спільного ні з соціалістичними, ні з демократичними завданнями.

З повною очевидністю виступає мотив боротьби національної, в самій грубій і неприкрашеній формі, принаймні в поглядах і висловах рядової маси. Для неї завдання цього походу — «бити хохлів», що по 250-літнім поневоленні наважились піднести голови й скинути з себе московську кормигу. Інтелігентніші проводирі більшовиків не виявляють так щиро дійсних національних мотивів, але з їх тактики виступає так само ясно це завдання: повернути назад у московську службу збунтованих українських підданих, а для того знищити культурні центри України, інтелігентні сили українські. Українців ловлять, арештують, розстрілюють тільки за те, що вони українці.

Це продовження, під брехливими демагогічними більшовицькими гаслами, того самого завдання на винищення українства, яке собі була поставила царська зграя жандармів і поспаків на початку світової війни. І вслід їй летять і тепер тихі побажання успіху від московської буржуазії: промисловців, фінансистів і дуже багатьох інших, як летіли вслід жандармським подвигам давнього літ від усіх тих, що про око людське умивали руки від участі в них, або навіть робили більш або менш ефектні жести благородного обурення, а в серці молили Бога, щоб тим жандармам, поліцаям і всяким іншим опричникам удалась їх «брудна робота» — для викорінення ук-

раїнського «сепаратизму».

Московська буржуазія всяких сортів сподівається, що цим більшовицьким «товаришам» справді вдасться «вибити хохла», і більшовизм перше, ніж згинуть самому, підріже і кине під ноги московському капіталізові назад Україну з її хлібцем, сахарцем, вуглем і іншими добрими речами. За

це, вступивши в володіння по більшовиках усією їх спадщиною, вона радо пробачить більшовикам розстріляння Кремлю і всяких інших московських святощів, аби тільки було врятоване для Москви володіння «півднем».

У цій погоні за втікачем з московської неволі — «хохлом», в запалі боротьби з ним, більшовицькі проводирі без церемонії викинули старі гасла «права самовизначення народів аж до повного відділення» й перешлилися в «федералістів», — дуже оригінальних «федералістів», які своїм завданням поставили «об'єднання демократії» великоросійської й української, і, очевидно, — всякої іншої з колишньої Російської імперії.

Не знаю, як витримає й переживе федералістична ідея цей тяжкий удар, який завдають їй Леніні і Троцькі, називаючи себе федералістами. Дуже трудно буде комусь, принаймні якийсь час, називати себе федералістом, коли федералістами Леніні і Троцькі вважають себе, а під цим «федералізмом» лежить у дійсності самий поганий, терористичний централізм.

Старий московський централізм виступає тут ще раз перед нами — під маскою більшовизму.

Півроку тому він виступив під фірмою правлячих російських соціалістів-революціонерів, Керенського і Ко, які «про okazji» мали теж у програмі федералізм, а в дійсності всю енергію своєї внутрішньої політики всадили в боротьбу з дійсним федералізмом колишніх недержавних народів Російської імперії. Вони впали, а на

місце їх виступили ще більш рішучі «федералісти» більшовицькі, які для врятування російської влади не зупиняються перед руйнуванням і різнею.

Їх рішучість у цім напрямі без сумніву оцінили відповідно і московські промислові кола, які вже два місяці тому заявляли з повною відвертістю, що визнають усяку владу, яка затримає у своїх руках непокірні провінції Росії (Україну, розуміється, в першу чергу), і так само — шановні союзники заклопотані тим, щоб було з кого взяти все вкладене в Російську державу їх буржуазією.

Роля їх у поході більшовиків на Україну буде, правдоподібно, незадовго освітлена вповні. Але вже тепер стає ясно, як близько стояли вони до всього, що гальмувало мир, що підтримувало анархію, що могло спинити транспорт і майбутній товарообмін — вивіз збіжжя до центральних держав, а з другого боку — підтинали самоозначення народів і охороняло ідею «єдиної невідимої».

Український уряд ні під якими погрозами, ні під якими улещуваннями чи обіцянками не давав вирвати у себе обіцянки, якої не міг прийняти на себе дійсно — ухили-

тись від миру і зв'язаного з ним товарообміну з центральними державами. За це всі ті найомні сили, якими союзники розпоряджались на нашій території, були звернені на саботаж нашої оборони проти більшовиків. А коли більшовики руйнували Київ, їх панування, як оповідають більшовицькі газети, було відразу визнано союзниками.

Так вирисовуються вже тепер у головних контурах обставини цієї катастрофи, яку мусіла перейти наша Україна на порозі свого нового життя, того великого огненного очищення, в якому, видно, мусіли згоріти різні старі упередження, пережиті традиції й погляди, щоб не заважати в новім поході. Добре, чи зле це, не можна тепер того оцінити, але з реальними цими фактами прийдеється рахуватися.

Досі, хоч з різними тривогами й небезпеками, наша українська справа пливла в попутнім вітрі загальної революції. Тільки тепер усі сили — і революційні і контрреволюційні, всі зацікавлені в цілості російської фірми і просто ворожі українству елементи зможуть бізуватися і повстали, щоб дати генеральну битву нашому національному життю.

Українство, кінець кінцем, її виграє, це ми знаємо. Але втрапи її будуть великі, це ми бачимо. І розстрілюються в ній не тільки люди, а й ідеї. Руйнуються не тільки міста, а й традиції. Багато згоріло вже в цім великім огні, і ще згорить. Люди вийдуть із нього нові, й новими очима глянуть на світ.

Горять, між іншим, історичні, культурні, економічні і всякі інші зв'язки народу українського з народом великоруським. Історія цих двох «братніх народів» вступає, видима річ, в ту стадію, в яку вже раніше вступила історія двох інших слов'янських братів — українського і польського.

Раніше український народ мав діло з бюрократією й урядом, від якого в якійсь мірі ще могло відмахуватись великоруське громадянство. Тепер ми, самим очевидним способом, маємо боротьбу самих народів — великоруського й українського.

Один наступає, другий борониться.

Історія цих двох «братніх народів» вступила в стадію, про яку оповідає біблійна історія перших братів.

І спитав Бог: Каїне, де твій брат Авель?

4 лютого, під Сарнами

УКРАЇНЦЕМ – БУТИ!

Раїса ЛИША

В творах Євгена Сверстюка несамохіть привертають до себе увагу певні слова, поняття, які знов і знов виринають, ніби знаки-орієнтири, що виявляють внутрішнє устремління духу і думки. Шлях, який долає особистість, що прагне дістатися вершин світобудови. Один із таких ключових висловів – *бути собою*. Смыслова його наповненість багатогранна. Цей вислів узагалі можна вважати кредом, внутрішнім кличем цілого українського руху Опору 60-80 років. Відкрити своє покликання, осягнути волю, бути українцем... І це шукання якнайтісніше пов'язане зі ще одним ключовим словом, яке зринає у Євгена Сверстюка – *справжність*. Бути собою – це досягнути досконалої правди, що єднає із цілою істиною буття. Як на тій народній картині «Козак – душа правдивая», що в неї вдихався – і влізавши раптом не заму́тнену нічим, незнищену і чисту як сльоза, безмежно глибоку рідність. Світлина віковичного ідеалу, дух волі, красу творіння...

Але йти до того кожному дано вперше, це – немоє сотворення нового світу. «*Бути собою*» – витало в повітрі і майоріло десь у просторі душі як прапор. Й такі

вчинило урочий духовно-культурний здви́г в новітній українській історії. Покоління 60-80-х дало творців нового часу, позначеного світлом преображення.

Мене наразі не відпускає, стоїть у душі відповідь Євгена Олександровича Наталі Кучер на її запитання: чому нині в Україні немає такого потужного культурного й суспільного явища, яким був рух Опору 60-80 років? Він відповів коротко: «Шістдесятники любили одне одного...»

Так. Це була та любов, що творила вічну дружбу, вічну красу справжності. Аж пітьма, здавалось, перетворювалась на світло, яке зроджує відчуття великого українського буття. Тим-то й читалася вже і у 80-ті в дні люті Кулішева «Книга буття українського народу» – як одкровення, як початок нової радості.

В слові любов, коли вслухатись, немов у тій мушлі – гул океану, – чути вічність. Любов безумовно пов'язана з вічністю. Бодай тому що Божа любов до Свого творіння невичерна. Через це і Всесвіт, і сама людина несе в собі частку Божої вічності, – відповідаючи Творцеві і всьому творінню любов'ю.

Так і Україна жива любов'ю, бо є в ній ті, що

приносять в буття народу своє світло непогасне. І кожна душа в глибині осягає невимовну таємницю, що вічність є любов. Адже залишається у вічності нетлінним лише сподіане любов'ю. Тому й прекрасні нам завше ці слова: «Ще не вмерла України ні слава, ні воля...» В них плывуть видива творчості невимрущо надхненного духу, цвіт культури, мистецтва, краса буття – здійснені любов'ю у волі Божій. Сама пам'ять особи й народу зберігає й передає через віки лише те, що сповнене правди й любові. Тим і тримаються в тисячоліттях традиції світогляду, мови й культури – під божественним началом буття.

Чому ж нині Україну так загрозливо потрясають вихори хаосу?.. Чому українській присутності у світі наче бракує певності себе?

Україні потрібна любов народу-господаря, який плає і береже віковічні основи життя – дім духу і дім культури, землю пращурів, – висновок Євген Сверстюк в есеї, уривки з якого подаємо нижче, – розмірковуючи про нашу *«міру присутності»*. Українцям потрібна любов один до одного.

Євген СВЕРСТЮК

КУЛЬТУРНО-ДУХОВНІ ОСНОВИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Слово «незалежність» як висока мета боротьби поколінь, тих, що «горіли найсвятішою любов'ю», підносимо до сакрального звучання. На тій висоті його можуть утримувати (або не утримувати) ті, кому випало нести плід праці й боротьби людей, що поклали за нього життя.

Однак на сторожі незалежності стоять постійні вартості – духовність і культура народу. То і наш фасад, і наше лице, то сама наша суть. Про неї особливо треба дбати. Лице країни треба постійно плекати, очищувати і

української літератури і культури. Замість лиця нам дали советський «паспортище». Нам накинuli антикультурні методи боротьби за культуру і бездуховну модель культури.

Це і було руйнування тонких структур, що єднають наш порізаний світ. Руйнування і внесення відвертої ворожечі.

На цьому рівні й досі тримаються політики ноздровської школи. Вони влаштовують скандал, коли їм сміють нагадати про порушення правил гри, і вони переможно посміхаються, коли їм не сміють нагадати...

зана з тривалим культивуванням певних якостей, позначених печаттю Духа.

«Сягніть думкою самих глибин цивілізації, і ви побачите, що виростала вона навколо священного каменя або джерела. Спочатку шанували місце, потім робили його підним слави. Рим став великим, бо його полюбили» (Г. Честертон). При цьому той проникливий мислитель акцентує любов безкорисливу і безпричинну. Шляхетні методи і цілі, зорієнтовані на правду і добро, не потребують обґрунтувань. І тоді говорять про місце, позначене Духом Святим.

Христос – із краю тисячолітніх святинь, священних: каменів і руїн, які відбудовувалися. Де витворилися священні касти, ерархична вертикаль, побудована на свідомості Закону та історичній пам'яті. Христос приходить не відкинути Закон і Пророків, а виконати. Також правильно буде сказати – завершити. Завершити духовну вертикаль.

На ціле тисячоліття та духовна вертикаль стає прообразом кристалізації духовної культури.

За велими сумнівних обставин учні Москви вихоплюють з пошарпаного рукопису «Слова о полку Ігоревім», і вона виявляється дивним уламком старої української історії та культури.

З таких недогарків складається наша історична пам'ять... Особливі сухії і пожежі прокотилися Україною в ленінсько-сталінську епоху. Пам'ять випалювалася і в музеях та бібліотеках, і в серцях людей.

Тепер ми зі здивуванням відкриваємо, що «все це у нас колись було». Зі свідчень чужинців дізнаємося, що Україна в козацькі часи була краєм суцільної письменності, але, що важливіше, краєм глибоко закоріненої християнської культури. Нарешті нам стає зрозуміло, чому з нашої зруйнованої Трої потяглося духівництво і співочи та мистецькі таланти до імперських центрів, де вони себе почували хоч і в чужому несприятливому кліматі, а проте без комплексу нижчеварто-сти. Вони закладали основи нової духовної культури, взятій зі своєї традиції, в столиці великої світової імперії.

У своїй промові про Ф. Достоєвського відомий релігійний мислитель Володимир Соловйов (до речі, по матері родич Г. Сковороди) писав у 1885 р.: «В царствування Александра II закінчилося зовнішнє природне утворення Росії, утворення її тіла, а почався в мукх і хворобах процес її духовного народження. Всякому новому народженню, всякому творчому процесові, котрий вводить існуючі елементи в нові форми і сполучення, неминуче передують бродіння цих елементів... Так після звільнення російське суспільство стає перед можливістю вільного морального визначення – і в оту пору внутрішнього бродіння з невідпоруною силою постає питання: для чого жити і що робити».

Цю думку філософа варто нагадати собі

тепер не задля історичної довідки. Справа в тому, що з процесу духовного бродіння, за словами В. Соловйова, нічого не виробило. «Непомітним чином суспільний ідеал підмінюється протисуспільною діяльністю. На питання: що робити? – дається ясна і визначена відповідь: убивати всіх супротивників ідеального майбутнього ладу, тобто всіх захисників теперішнього».

Від часу тих роздумів минуло більш як століття. Замість «глибокого морального перевороту» і духовного народження були грубі поверхові спроби реалізації зовнішнього, які «тільки утверджують і примножують уже існуючі в світі зло і безум» (В. Соловйов).

Зрозуміло, що за те пройдене століття ніякі нові джерела і нові істини не були відкриті. Навпаки, односторонньо засвоєний матеріалізм сприми́тував наші поняття, а насильницька практика боротьби з релігійними, національними та власницькими «пережитками минулого» уневажнила позитивні вартості й сам фундамент, на якому можливі позитивні моральні зміни. Власне, затоптано тисячоліттями культовану ниву.

Звичайно, В. Соловйов говорив до людей, які його не слухали. А тепер тим паче говорити до тих, що його не чують. Навіть такої його репліки: «Уявіть собі юрбу людей сліпих, глухих, скалених, біснуватих, і раптом з тієї юрби чути голос: що робити? Єдина розумна тут відповідь: шукайте зіплення; поки ви не зіплетесь, для вас нема роботи, а поки ви вдасте з себе здорових, для вас нема зіплення».

Тут неважко уявити цю юрбу в нашому парламенті. Народ не знає мови і не шанує культури, а то й просто зневажає український народ. З посмішкою хама він їде до його свята Незалежності і до його святинь. Ситуація, яку важко було уявити собі колись... Але нам треба її знати, і при тому все ж таки говорити про культурно-духовні основи незалежності. Колись нам здавалося, що політичне утвердження і визнання незалежної України світом – це недосяжна мета. Але це сталося. [...]

Люди мусять самі змінити свою дорогу, їх вели дорогою в нікуди. А змінити дорогу – це, мовою релігії, – покаятись. Тобто обрати дорогу добра, обов'язку і відповідальності.

Звичайно, ці слова для багатьох старомодні й смішні. Але справа в тому, що вони цілком накладаються на прагматичну мову нашого часу. Вони, так би мовити, лежать в основі «інтеграції в економічний простір», в основі інвестицій, фондів, економічної співпраці та інших приємних речей, до яких тягнуться і праві, і ліві.

Наша присутність у світі – це передусім господарська присутність у себе вдома.

Духовним божкам західний світ подає милостину.

Є світи, яких не повалиш і не обминеш: на них праві стоїть.

Донбас. Село Піски. Фото з Інтернету

освітлювати.

Честь і шана були затоптані в час перебування світу більшовиками, які переступили через прийняті закони і всілякі правила гри.

На ці орґі сваволі і самовладства тверезість провідувала нас тільки в анекдотах. Тут ми одверто сміялися зі «своїх переваг» над цілим світом. У всіх ідеологізованих сферах життя «ми стали одразу» на порядок вище, бо ж решта не була озброєна «найпередовішим марксистсько-ленінським світоглядом». У результаті була уневажнена вся репресована і сфальшована краща частка

Нам відомий арсенал йньої зброї проти «неприйнятого факту» незалежності України. Звичайно, у них проти України працює цілий інститут. Вони накрили Україну своїм дезінформаційним ковалком. Але ми знаємо, що вони не переможуть, бо на неправді не втримаєшся, бо вони нездатні тверезо приймати факти і повернутися до правил, прийнятих у цивілізованому світі.

Все ж таки в основі культури, в основі етики й естетики лежать принципи і визнання зваженої правди, обов'язкові для всіх, хто входить у співдружність. Культура зв'я-

Знаймо правдиву історію

22 січня 1919 року територія України була набагато більшою від сучасної.

Державний кордон Української Народної Республіки на День Злуки 22 січня 1919 був у 1,6 раза довший від сучасного. Кордон тодішньої України відображений на карті «Соборна Україна», яка вийшла друком у Львові за ініціативою благодійного фонду «Україна-Русь».

Це перша настінна карта соборної УНР, де відображені усі українські етнічні землі, що 1919 року були у складі України. Кубань, Ставропілля, Чорноморщина, Східна Слобожанщина, Стародубщина (нині вони у складі Росії), Берестейщина і Гомельщина (нині у складі Білоруси), Холмщина, Підляшшя, Надсяння, Північна Лемківщина (Польща), Південна Лемківщина (Словаччина), Мармарощина, Південна Буковина (нині у складі Румунії), Придністров'я (Молдова).

На мапі, над якою працювала група істориків і науковців, на основі архівних матеріалів виділені території компактного проживання українців, так звані «кліни», де формувалась українська армія. Малиновий Клин – це Північний Кавказ, Сирій Клин – Північний Казахстан і Південно-Західний Сибір, Зелений Клин – Південна частина Далекого Сходу (головне місто – Владивосток), Жовтий Клин – Нижнє і Середнє Поволжя.

До слова, площа Зеленого Клину була удвічі більшою від території Ук-

раїни. Тут тривали державотворчі процеси: 1918 року українці вимагали від російського уряду визнати далекосхідний Зелений Клин частиною України і проголосили культурну Конституцію українців Далекого Сходу і Самостійну Українську Далекосхідну Республіку.

Карта подає інформацію про славні сторінки нашої історії понад 90-річної давнини. Відтак допоможе молодому поколінню оцінити Акт Злуки.

Зокрема, на мапі також позначено Крим як частину території України, хоча коли була проголошена УНР 22 січня

1918 року Крим ще не було включено до її складу. Однак вже у квітні 1918 року за вказівкою гетьмана Скоропадського в Криму встановлена українська влада. 29 квітня на усіх кораблях Чорноморського флоту були підняті синьо-жовті прапори. А їх було тоді 400.

Пам'яті юнаків-героїв, замордованих під Крутами

Слово в час похорону героїв Крут 19 березня 1918 року в Києві

«На вас, завзяті-юнаки, що возлюбili Україну, кладу найкращі гадки, мою сподіванку єдину...»

І їх нема...

Кого ми поховали?

Хто зважить той жаль? Зберіть усі хмари з усього світу й не складете тієї нерозважної туги, яка оповила серце...

Жаль не має ваги.

Найпалкіші діти України, найдоржчі жертви на залізний вівтар волі. Історія знає багато жертв, але такої сторінки вона ще не розгорнула перед людськими очима.

У часи хрестових походів ішли відбивати Єрусалим лави охопленіх ентузіазмом дітей, вони й гинули лавами, з повною вірою в Царство небесне й у вічне життя.

Бились до загибуну герої-юнаки Греції та Риму й виступали на бій озброєні всією тогочасною військовою мудрістю, фізичною силою, певні своєї перемоги.

Летять й до останніх днів кров героїв-патріотів, але вона летить на війні з ворогами, а во-

рог хто? Ворог воїн, воїн – воїнові брат, він поважає свого супротивника, бо розуміє, що доля їх єднає, – він убиває під час січі, а дотримує, коли візьме в полон, він і карає, та карає тільки смертю.

А що було тут?

Якої вічної нагороди сподівалися юнаки, вирушаючи на бій? – Вічної смерті. Чи вони вірили у свою перемогу? Чи сподівались на свою силу? Ой, ні! Чи то були знавці, окурени порохом, призвичаєні до військової справи. Ні, ні. То були гімназисти й молоді студенти, непризвичаєні до військової справи. Вони не визнавали ні права війни, ні права смертної кари. Їх душам було огидне кожне насильство, убийство, бій.

І вони пішли.

Коли вдарив останній час України, вони пішли, 400 юнаків проти 13000 більшовиків.

Сподівалися засипати своїм трупом повіддю прорвану гатку.

І полягли усі.

Чи ж вони не відали, проти кого

йшли?

Поки історія людська буде існувати, доти будуть усі, і далекі нащадки наші з огидою згадувати страшне слово «большевик».

Каїн, Іуда й большевик. Три людські потвори, три звіри, що їх викинула на світ Божий якась страшна безодня. Ні, і то Порівняння неправдиве! Каїн убив брата, але сам жажнувся свого злочинства і, як безумний, кинувся тікати від братнього трупа; Юда продав Христа, але не стерпів муки сумління й «удавився» сам. А большевик перед смертною карою, перед розстрілом відрізував носи, вуха, проколывав очі, випускав тельбухи, добивав недостріляних прикладами по голові і тішився муками своїх братів.

Усе те відали юнаки-герої й пішли свідомо на нелюдські муки...

Діти України, старші і малі! Ця могила – наш храм! Минуть роки, десятки років, сторіччя, – пам'ять про юнаків-героїв не зникне вовік.

Людмила СТАРИЦЬКА–ЧЕРНЯХІВСЬКА

Вона світитиме не тільки українцям, а всім, обраним Богом людям, що покладають життя своє во ім'я ідеї, во ім'я брата свого.

Для нас могила ця лишилась навіки полум'ям віри, вона дала нам незабутнє минуле.

Це буде друга свята могила над Дніпром. У хвилини одчаю, у хвилини занепаду, у хвилини знесилля будуть приходити до неї старі і малі, щоб відживитись тим святим вогнем ентузіазму, який палає тут і під камінним хрестом.

Діти України! – Це ваша могила, вона буде тим дзвоном, що живих кличе, не дасть нам спинятись, не дасть забути.

Цей день стане днем всієї шкільної молоді України. Від року до року сюди будуть приходити, тут будуть плакати, тут будуть молитись, тут будуть складати братерську присягу ті, що матимуть переступити поріг життя.

І коли життя зітре з пам'яті сучасних ці дорогі обличчя наших братів, коли прийдуть нові люди... Вони пам'ятатимуть, що тут лежать ті, що віддали все, що мали – молодість, розум, щастя і життя за Україну.

Будьте ж певні, дорогі, незабутні герої. Ваша смерть не пройшла марно. Чувєте? Вона живе й житиме довкіл – вільна, самостійна Україна.

Цей образ я створив на знак моєї щирої Любови, шани і поваги до дорогої людини. Він належав до таких людей, які не втрачати життя заради матеріального збагачення. Він шукав багатство духовне і дарував його людям.

Валерій ФРАНЧУК,
лауреат премії імені Василя Стуса

Український інститут національної пам'яті звернувся з листом до київського міського голови Віталія Кличка, у якому закликав назвати вулицю, на якій мешкав Євген Сверстюк, його іменем.

Зараз вулиця, на якій жив та писав Євген Сверстюк, простягається від Броварського проспекту до бульвару Верховної Ради у житловому масиві Лівобережний, і називається іменем співробітниці НКВС, радянської льотчиці Марини Раскової.

«Український інститут національної пам'яті — центральний орган виконавчої влади, який в Кабінеті Міністрів України відповідає за відновлення історичної пам'яті та подолання наслідків тоталітарного минулого в суспільстві, — скерував лист з ініціативою присвоєння вулиці М. Раскової імені видатного українського філософа, дисидента Євгена Сверстюка до міського голови Києва», — йдеться у повідомленні прес-служби інституту.

«Світлій пам'яті Євген Сверстюк належить до тієї когорти громадян, без яких важко уявити сучасну Україну, її культурну та інтелектуальну спадщину, врешті — культурну мапу Європи ХХ століття. Він заслужив на те, щоб його іменем назвали вулицю в столиці. Тим паче що нинішня назва вулиці, на якій він жив, не має для Києва історичної ваги: Марина Раскова не мала жодного стосунку до України, була уповноваженим особливим відділу НКВС та членом ВКП(б)», — зазначив голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович.

«Ми всі сьогодні разом...»

Вечір світлої пам'яті Євгена Сверстюка

Уперше традиційний уже вечір Різдвяних Василів 14 січня в столичному Будинку вчителя відбувся без Євгена Сверстюка. І був присвячений його світлій пам'яті. На великому екрані промайнули фото з його життєпису — з матір'ю, дружиною, дітьми і друзями... І картина Оксани Плисок «Вершник на зоряному небі». Вершник побув трохи з товариством у залі Будинку вчителя — та й, віддаляючись, посів своє місце на небі, ставши зіркою.

«Для мене Ти — синонім совісті, найвища, найяскравіша зірка мого небобратства...» — зачитав історик дисидентського руху Василь Овсієнко уривок з листа Василя Стуса до Євгена Сверстюка 1979 року.

Для зоряного небобратства тут, на землі, зі сцени Будинку вчителя, де колись і члени Центральної Ради засідали, — співали діти з гурту «Дай Боже» (керівник Ольга Мельник), Ігор Жук, Олена Голуб, Тарас Компаніченко. Лунала скрипка Віри Бондар. Всі — лауреати премії ім. Василя Стуса. І добре слово друзів та учнів Євгена Олександровича. «Треба читати, знати Євгена Олександровича. Він казав, що потрібно творити радість життя», — нагадав президент Асоціації українських банків Олександр Сугоняко. — У нас сьогодні вже немає можливості порадитися з паном Євгеном. І це вимагає від нас стати на голову вище, аби трималася справа».

Директор видавництва «Кліо» Віра Соловйова презентувала нову книгу Євгена Сверстюка «Світлі голоси життя», до виходу в світ якої мислитель не дожив 10 днів. Ця книга вже є в усіх обласних бібліотеках та навчальних закладах. До книги увійшло 90 текстів про 70 поетів — українських та закордонних письменників, митців, церковних діячів. Есеї, спогоди, літературознавчі статті, над якими автор працював понад 50 років. Тут багато споминок про сучасників Сверстюка.

Редактор книги Євгена Сверстюка «Світлі голоси життя» Тетяна Кришталовська була першим читачем цієї книги. Вона пояснила, чому книга має таку назву, навівши слова Євгена Олександровича: «Увесь культурний простір повинні бути іменами, вони стоять, як свічки, запалюються одна від одної, їх гасять вітри і заносять піски часу, їх накриває темрява забуття. Та якась вища сила стоїть на сторожі пам'яті і не дає погасити свічки й загубити імена, люто затоптувані володарями світу».

бити імена, люто затоптувані володарями світу».

«Нам бракує його ледь усміненого погляду, мудрого афористичного слова, таких особливих павз Сверстюка, які він любив робити в мовленні, щоб ми замислилися над тим, що він нам каже, — погодилися або заперечили, — висловлює свої почуття пані Тетяна, згадуючи, як Євген Сверстюк опікувався молоддю. — Бракує тієї надзвичайної атмосфери, яку він мимоволі міг створювати навколо себе. Тишилося тим, що залишилося з нами його слово — як настанову, як заповіт, як символ незнищенності буття».

А дружина відомого кобзаря Тараса Компаніченка пані Ніна розповіла, як у 1990 році на одній із зустрічей був Євген Олександрович. «Те, що він говорив про розуміння християнства, яким воно може бути у щоденному житті людини, — стало для мене, 17-річної дівчини, що виходила з радянської системи, потрясінням, а згодом великим світоглядним здвигом, — каже пані Ніна. — Переконала, що не одне життя було під його впливом змінене».

Ведуча Леся Матвійчук насамкінець зачитала рядки з поетичного заповіту Євгена Сверстюка: «Життя треба творити кожен день. Бачити ранок у росі, небо і сонце на благословенній українській землі, яку все-таки Бог милував. Співати молитву вдячності. І прибирати. Невтомно прибирати сміття на землі, в душі, в інформаційному просторі. Обнімімося, дорогі друзі. Ті, що живі, і ті, що відійшли, — ми всі сьогодні разом».

Сценарій і режисура вечора-спомину Олени Голуб.

ДО РЕЧІ

Цьогоріч уперше за 25 років не було оголошено лауреатів Премії ім. Василя Стуса (першої громадської відзнаки в колишньому СРСР), яку щороку 14 січня вручав Євген Сверстюк. На думку багатьох, навряд чи хтось інший зможе продовжити цю справу. «Після смерті пана Євгена премія опинилася під питанням, адже саме Сверстюк був її автором, — зауважує правозахисник та історик дисидентського руху Василь Овсієнко. — За життя письменника лауреати попередніх років обговорювали майбутні кандидатури. Я не знаю, чи продовжуватимемо цю справу надалі, побачимо наступного року».

Шановна редакціє!

Люблю Вашу газету, передплачую її вже давно, пропагую і як просвітнянка, вважаю її гідною посестрою «Слова Просвіти». Вже давніше була у мене думка написати до Головного Редактора, подякувати за те добре і вічне, що його сіє ця газета в душах читачів. За чітку громадську позицію, за глибоко духовні матеріали його, Раїси Лішій, отців і всіх журналістів, що співпрацюють з Вами, за «Стежину», яка направляє на правильну дорогу змалечку, за педагогічні сторінки, за те, що пригортає всі справді українські конфесії, творячи велику справу для їх поєднання, що розширює сферу добра в українському суспільстві. Але те, що я вчасно не написала до св. пам'яті п. Євгена Сверстюка, стало тепер мені болючим і гірким уроком — все треба робити вчасно... Я так плакала, як почула, коли на Верховній Раді повідомили, що не стало Євгена Сверстюка... Співаю всім, для кого ця Людина була близькою. І хоч його вже немає в живих, я вірю, що «Наша віра» буде жити і буде такою ж, як була при ньому, де можна буде почерпнути багато для серця і розуму, буде джерелом патріотизму і віри.

Цього я Вам усім бажаю, а ще: здоров'я, щастя, миру на нашій землі — перемоги добра і Божого світла.

На Многії і благії літа!

Христина ЯРЕМЧУК, музикант-педагог, голова Просвіти Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Олександра Барвінського, що на Тернопіллі

ДРУГ. ПАТРІОТ. ПОДВИЖНИК

ОСИПОВІ ЗІНКЕВИЧУ вже є (чи скоро буде) 90 років! З чим його щиро здоровимо

Народився Осип Степанович (він же Петро Варнак, Богдан Арей, Петро Якуб'як, Богдан Ясень) 4 квітня 1925 року в с. Малі Микулинці нині Снятинського р-ну Івано-Франківської обл., а записаний четвертим січня. Батько був вояком Українських Січових Стрілців. Мати – Петронелія Грибівська. Обое – активісти українського громадського життя, тому Осип рано став членом Юнацтва ОУН. 1944 р. німці розстріляли його батька в Косові в числі 11 заручників.

Осип здобував Прагу. Під час бомбардування опинився під руїнами будинку. Знайдений за кілька днів напівживим. А мати й сестра справили були панакхиду по ньому... Та він з'явився живий на порозі їхнього таборового помешкання у м. Карлсфельд біля Мюнхена. У таборі біженців закінчив Учительську семінарію. При спробі перебратися до Франції заарештований як безпашпортний. Запропонували вибір: депортація назад у Німеччину або річний контракт на роботу. Після вибуху в шахті 36 годин перебував у завалі.

1949 р. як біженець отримав Міжнародну стипендію для здобуття освіти. Вступив у Паризький інститут індустріальної хемії, який закінчив 1954 р. Працював як хемік, був активістом Української студентської громади, «Зарева», ЦеСВУС (Центральний союз українського студентства). У паризькій газеті «Українське слово» разом з іншими студентами заснував сторінку «Смолооскип». Студенти за хрущовської «відлиги» не проминали жодної нагоди

зустрітись з радянськими делегаціями, зі спортсменами, поширювали серед них «бацилу свободи». 1952 р. створили в Парижі «Український Олімпійський комітет в екзилі», який аж до проголошення незалежності проводив на Олімпійських Іграх акції за самостійну участь України в міжнародних спортивних змаганнях.

1951 р. одружився з Надією Наор-Левич. 1956 р. переїхали до США. Як добродішний громадянин, аж до пенсії працював директором дослідної хемічної лабораторії. Одночасно видавав журнал «Смолооскип». 1960 р. часопис усамотійнився, а з 1978 р. виходив також і англійською, змінивши формат на газетний. Наклад сягав 15 тис. прим.

1960 р. О. Зінкевич створив видавництво «Смолооскип», яке згодом прибрало ім'я Василя Симоненка. Тривалий час О. Зінкевич був єдиним українцем-емігрантом – членом Міжнародної асоціації спортивної преси, мав акредитацію на міжнародні спортивні ігри. Через спортсменів і моряків одержував самвидавні матеріали з України і передавав видрукувані в Україну. Так долали «залізну завісу». У кожному випадку це був ризик.

«Смолооскип» видав книжки М. Хвилювального, Л. Курбаса, М. Осадчого, І. Калинця, М. Холодного, О. Бердника, Д. Шумука, В. Мороза, «Українські вісники» В. Черновола, матеріали Української Гельсінкської Групи.

Коли в Україні 9.11.1976 р. створилася Українська громадська група спри-

яння виконанню гельсінкських угод (УГГ), Зінкевич потелефонував її Голові Миколі Руденку і домовився про підтримку Групи. Уже 17.11.1976 був створений Вашингтонський Комітет Гельсінкських Гарантій для України. Комітет доводив до відома ООН, ОБСЄ та правозахисних організацій світу документи УГГ. Це був потужний інформаційний прорив: світ дізнався про поневолену Україну, яка бореться за права людини, за свою свободу і незалежність.

1990 р. Осип Зінкевич вперше після 40-річної еміграції відвідав Україну, а 1991 оселилися з дружиною Надією в Києві, зберігаючи американське громадянство. 1992 р. переніс видавництво «Смолооскип» у Київ. Воно створило стипендіний фонд для молодих політо-

логів, філологів, істориків. Щороку в травні проводить літературно-політологічні семінари та конференції в м. Ірпін; переможці дістають нагороду – видання своїх книжок. У серії «Політичні ідеології» «Смолооскип» видав хрестоматії: «Консерватизм», «Націоналізм», «Лібералізм», «Демократія», у серії «Розстріляне відродження» – вибрані твори репресованих у 1920-30-хрр. письменників, альманах «Молода нація». 2010 р. під керівництвом О. Зінкевича видано енциклопедичний довідник «Рух опору в Україні: 1960 – 1990». Фонд «Смолооскипа» допомагає колишнім політ'язням, їхнім родинам та їхнім дітям, які виявляють здібності до наукової та літературної праці.

О. Зінкевич – організатор і перший голова Музею-архіву українського самвидаву в Україні (1998). Член НСПУ (1994), член редколегії газети «Літературна Україна». 1997 р. нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Лавреат премії імені Василя Стуса (2009). Має з дружиною Надією трьох синів – Аркадій, Віталій і Яромір.

Осип Зінкевич сприяє газеті «Наша віра» – надає кімнату в приміщенні «Смолооскипа».

Подвижницьке його життя – яскравий зразок громадянської мужності та щирої служіння Батьківщині. Здоров'я йому і родині – з Йорданської води та української роси!

Редколегія

Мій Вифлеєм

Отець Андрій ЗЕЛІНСЬКИЙ

цьогогоріч увесь пронизаний дірами, ціліснийкий його просторочас прошитий наскрізними дірами автоматних і кулеметних черг, уламків мін і гранат, «Градів». Куди не глянь – фасади будинків, парканів, огорожі, вікна й дахівки, дерева й автомобілі пронизані дірами. Цьогогоріч мій Вифлеєм розташований десь на межі людського глузду та людського безумства, на грані поміж дійсним і уявним, засіяний незібраними соняхами минулорічного посіву... Сьогодні у Пісках під Донецьком – жодного натяку на безпеку, жодного схожувід жорстокої продірявленості. Куди не ступи ногою, усюди продірявлена спотвореність розстріляної дійсності: простір сконденсованої деструкції, час смислової дисперсії. Дірявий світ виглядає таким безглуздим!..

У моєму Вифлеємі люди мешкають у темних підземеллях. Темрява усюди. Дерев'яні двері у підвальне приміщення із слідами обстрілів. За ними – темрява. Перед наступними дверима – покривало, аби захистити від вітру та холоду. За дверима – наступна темрява. Потім – знову пара покривал. Далі – знову темрява. Тут світло не мешкає, тут мешкають мої люди: Ворон, Панда і

Захар, Апостол і Таксист, Бронік, Студент і Граф, Монах, Бджоляр і Жук, Брюнет і Велетень, мебляр і актор із Києва, юрист із Дзержинська, айтішник із Ковеля, студент із Макіївки, залізничник із Львова... Вони переховуються тут у перерві поміж бойовими чергуваннями від обстрілів та людського безумства, що нишпорить вуличками розстріляного селища. У них місія – не дозволити здоровому глузду та самому життю вислизнути крізь отвори, прострелені у тілі дійсності.

Моїм людям у підземеллях буває самотньо... і холодно. Десь далеко їх люблять і чекають, а тут їм не лише холодно, але й самотньо. Коли виходить із ладу генератор, запалюють свічку; коли стає самотньо, запалюють теплі спогади. Принаймні ті з них, у кого вони уже є... Здається, ніби життя переховується тут у тінях погаслих світанків, розвіяних зимовими вітрами просто людських мрій, розстріляних сподівань. А темрява деколи настільки густа, що її хочеться змити під душем. Та у моєму Вифлеємі вода існує лише у колodязях у напівкрижаному стані. Такою холодною водою такої холодної темряви не змієш...

У моєму Вифлеємі, усупереч Арістотелеві, тиша й шум живуть одночасно і у тій самій локації. Не чути дитячого сміху, батьківських настанов, пісень, гулу транспорту, шепоту сусідських пліток, воркотіння закоханих сердець. Життя тут зійшло у підземелля. А от шум у моєму Вифлеємі дуже шумний. Шум тут жорстокий, звучить на ураження, дірявить простір, ранить час і людські долі. Цей шум уміє пропалювати біло-білий сніг багряними краплями крові. Постріли лунають, коли прокидаєшся і коли засинаєш, зблизка і здалеку, від своїх і від чужих. Це – продірявлений шумом пострілів Вифлеєм...

Простір і час тут видозмінюються. Сусідній будинок стає наступною бойовою позицією і дійти до нього без відповідних попереджень і озброєного супроводу не завжди можливо. Кожен крок у моєму Вифлеємі – процес розпізнавання та ретельної аналізи: оглядаєшся, розмірковуєш, приймаєш рішення. Бо ж свистить. І деколи зовсім поруч. Віслоком тут не проїдеш. Доводиться пробиратися вздовж розторочених парканів, деколи – напівприсідки перебігаючи з дистанцією у вісім метрів один від одного,

уникаючи знерухомилого погляду чийогось прицілу. Слід дивитися під ноги та не забувати про розтяжки по боках – та не забувати про снайперів, не стояти на дорозі, аби вітер не задув у плечі дурну кулю. Як і у всякому Вифлеємі, у моєму місцева фауна шукає людської дружби. Природа, сконфужена жорстокістю та насиллям, холодом і голодом, тягнеться до людини, шукаючи захисту, тепла, людяності. Перелякані та покинуті звірята горнуть одне до одного та гуртуються навколо своїх камуфльованих друзів. На кожній бойовій позиції – свої ясла.

У мого Вифлеєму, як і годиться, є своя таємниця, прихована від очей сильних і могутніх, незабгагнена мудрим та розумним цього світу, своя дуже людська мрія. Сергій мріє після війни добудувати будинок. Паша-кіборг думає про водійські права для сина. Андрій планує одружитися. Толя сподівається, що зможе повернутися на своє робоче місце.

Так, у продірявленій дійсності мого Вифлеєму, у його темних підземеллях і на його спустошених вуличках, окрім холоду та самотності порожнечі, мешкає вона – надія. Її можна помітити, лише уваж-

но вдивляючись крізь прострелені діри у напрямку неба. Надія на те, що колись таки зійдуть сніги та скреснуть усі можливі криги і повернеться весна; що цей потворний сюрреалізм доживе до свого фінального акорду відбринить остання нота, упаде, не досягнувши своєї цілі, остання куля, у світлі нового світанку назавжди згаснуть сутінки людського безумства і усі мешканці цієї історично-апокаліптичної драми – мої люди – зможуть повернутися домів під щирі аплодисменти усенародної вдячності... Живими!!!

Бог прийшов у зранений злом світ, аби цілітати діри людського серця, зіграти його Своєю любов'ю, осяяти світлом надії. Прийшов малим і слабким, убогим і безпритулним. Але прийшов! Прийшов назавжди! У цьому суть кожного Вифлеєму – З нами Бог! Надія – це завжди виклик, а кожен виклик вимагає відважного серця, аби віра стала дійсністю. Надія потребує відважного серця, аби стати любов'ю, здатною на перемогу... Навіть у розстріляній дійсності може замешкати надія. Крізь діри, навіть від кулі, завжди можна побачити небо.

З Різдва Христовим вас, мої люди!!!

Василь ОВСІЄНКО, лауреат премії ім. В. Стуса

Козацька Матір

Минає 110 років від народження Оксани Яківни Мешко – українки, родина якої пройшла горнило нищення українського народу в XX столітті. Від самозахисту, від оборони сина вона перейшла до правозахисної діяльності в Українській Гельсінкській Групі, брала на себе вищу відповідальність за долю нації. У поважному віці вдруге пережила всі труднощі ув'язнення і заслання, але й удостоїлася в Бога радості відродження України.

Народилася Оксана Мешко 30 січня 1905 року в селі Старі Санжари на Полтавщині в багатодітній родині малоземельних селян із козаків, які ніколи не були кріпаками, а тому зберегли козацький дух.

Сорокарічний батько Оксани без будь-якої особистої вини перед більшовицькою владою в 1920 році разом з іншими заложниками був розстріляний за невиконання волею продподатку. Хата конфіскована. Убитий 17-річний брат Євген, активіст «Прогресу». Сестри Віра і брат Іван розбрелися по світу.

1927 року Оксана вступила на хемічний факультет Інституту Народної освіти в Дніпропетровську і зуміла його закінчити, попри декілька виключень «за соціологічне». Добивалася відновлення, бо не належала до «експлуататорів». Готувалася до екзаменів майже екстерном, не маючи ні гуртожитку, ні стипендії, але в комсомол таки не вступила.

1930 року вийшла заміж за Федора Сергієнка, колишнього члена Української комуністичної партії («Боротьбистів»), яка заледве не вся вже сиділа на «Холодній Горі» (Харківська тюрма) – і Федір теж. Лідери УКП звідти не вийшли, а рядових випустили, щоби знищити пізніше. У 1935 р. чоловік був знову заарештований. Упродовж року Оксана домагалася його звільнення, після чого він мусив виїхати з України на Урал. З двома синами, Євгеном, 1930 р. н., Олесем Сергієнком, 1932-го, та матір'ю Марією Граб билися з бідом.

Дядько Оксани, колишній політкаторжанин Олександр Янко, 1936 року заарештований «за втрату пильності». Під час «Великого Терору» розстріляний брат у других Євген. Заарештований дядько Дмитро Янко. Оксану, як родичку «ворогів народу», звільнили з посади молодшого наукового співробітника хемлабораторії Науково-дослідного інституту зерна «за скороченням».

Забрала Оксана синів і поїхала в Тамбов, де вже осів чоловік. Їхній первісток Євген загинув під час німецького бомбардування. У травні 1944-го повернулися з меншим Олесем у Дніпропетровськ до матері Марії. На початку 1945-го рештки сім'ї зібралися в Києві. 1946-го прибилася із Рівненсь-

кої області сестра Віра Худенко, а з нею нова біда: її син Василь, який служив у Радянській армії, потрапив у німецький полон, утік, а загинув у рядах Української Повстанської Армії. Пильні сусіди донесли на Віру в НКВД. Оксана активно добивалася її звільнення – і сама була заарештована 19 лютого 1947 року за звинуваченням у намірі разом із сестрою вчинити замах на Микиту Хрущова, тоді Першого секретаря ЦК КП(б)У. Допитували Оксану 21 ніч підряд, а якщо вдень дрімала – саджали в бокс. Але протокола про визнання вини так і не підписала. Через 7 місяців сестер заочно засудило ОСО («особое совещание»): по 10 р. виправно-трудова таборів.

Працювала в сільгоспзоні на Ухті, біла камінь під Іркутськом, була будівельником. Жахи сталінських конц-

таборів Оксана Мешко описала пізніше в книжці «Між смертю і життям» (вийшла за кордоном 1979 року, англійською мовою 1981 р., в Україні вперше 1991 р.).

Весною 1954-го комісія ЦК КПРС комісувала Оксану Мешко як хвору. Її випустили з ув'язнення на заслання. Тільки в 1956 р. їй вдалося одержати паспорт і 25 червня вона повернулася в Україну до сина Олеса, який мешкав у Києві в квартирі на 4,5 кв. м. 11 липня 1956 р. полковник юстиції Захарченко, вручаючи О. Мешко реабілітаційне посвідчення, з ноткою щирости сказав: «Родина просит извинения. Желаю вам счастья и будьте здоровы». Як реабілітована, одержала 12-метрову кімнату. Почала будувати з сином хату на Куренівці.

Хрущовська «відлига» випільнула творчу енергію решток недовитої української інте-

лігенції і породила нове покоління – шістдесятників. Повільно піднімалася завіса над жахливим і ганебним минулим. Відкрився приватний етнографічний музей Івана Гончара. На схилах Дніпра розчував пісні самодіяльний хор «Гомін» Леопольда Яценка. Люди збиралися біля пам'ятників Шевченку, Франку, на літературні вечори, десятки яких організовувала Оксана Яківна. Арешти 1965 року не налякали шістдесятників, навпаки, викликали розголос і спротив.

28 травня 1966 року Олесь Сергієнко за спробу потрапити на вечір пам'яті Івана Франка був заарештований на 15 діб, наступного року виключений з медінституту. Працював учителем, але й зі школи звільнили за виступ 7 грудня 1970 року на похороні вбитої художниці Алли Горської. У зв'язку з арештом Ва-

лентина Мороза 1 та 2 червня 1971 року в їхньому помешканні під час обшуку вигребли все, що здавалося підозрілим. О. Мешко заявила протест Верховній Раді і КГБ.

Над новим поколінням української інтелігенції нависла загроза знищення. КГБ розіграв примітивну, але грандіозну за своїми наслідками провокацію. Ніби у зв'язку з арештом громадянина Бельгії Ярослава Добоша, який намагався вивезти за кордон «один антирадянський документ» («Словник рим» політв'язня Святослава Караванського!) та знімки Мороза, Стуса й Чорновола, 12 січня 1972 року і в подальші місяці Україною прокотилася нова хвиля арештів, обшуків, судів і позасудових репресій. Заарештований був і Олесь Сергієнко.

У річницю перепоховання Т. Шевченка, 22 травня, Оксана Мешко теж була затримана, коли підходила з букетом квітів до його пам'ятника. Обшук за обшуком, ходіння по інстанціях з метою полегшити долю хворого на туберкульоз сина... Це не просто материнські клопоти — це ходіння по лезу бритви. Її заяви, пристрасті й досконалий зі стилем, логічні й переконливі, обґрунтовані почуттям своєї правоти й моральної переваги — це блискучі зразки правозахисної публіцистики. Це вже був голос не просто матері на захист сина — це була відкрита боротьба за права людини — проти цілої імперії Зла. Зі власного досвіду знаючи, як страждають люди в неволі, вона намагалася допомогти їм і їхнім родинам.

Здавалося, після погрому 1972–1973 рр. у порожньому, духовно розгромленому Києві вже не лишилося нічого живого. Але коли Микола Руденко поділився з Оксаною Мешко ідеєю створити правозахисну Українську Гельсінкську Групу, вона беззастережно прийняла її, спитавши тільки, хто решта членів групи. «Оце я, а ви будете друга», — сказав Руденко. — «Але ж хто буде носити передачі моєму синові і посылати йому пакунки?» — «Боже, Оксано Яківно! Ви така заплякана, що подумали, що нас можуть заарештувати! Але ж наша Українська громадська група буде заснована на Гельсінкських угодах...» — «Будемо ми заарештовані. Але... мені навіть краще, щоб я була заарештована, бо мені жити тепер тяжко. Я не можу так жити». (О. Мешко. Свідчу. — К., 1996. — С. 14).

За перші два роки діяльності УГГ у домі Мешко було 9 обшуків. Декілька разів перекопали городець біля її будинку, виношуючи «крамолу». Щоб довести 75-річну жінку до

інфаркту, на неї вчинили збройний напад. У будинку навпроти влаштували спостережний пункт з апаратурою нічного бачення. Верболюзна, 16, стояла як серед гадючника: людей хапали на підході, били, їх обрадали в дорозі...

Після арештів членів-засновників УГГ Миколи Руденка, Олесь Бердника стала Оксана Яківна фактичним її керівником, а згодом і зазедве не єдиним її діяльним членом, бо інші сиділи якщо не під арештом, то під адміністративним наглядом. Іноді вона вибиралася з дому через вікно, коли треба було кудись іти з матеріалами Групи. Коли вона їхала на суд Левка Лук'яненка в Городню на Чернігівщину, автобус зупинили в дорозі, її зняли і спровадили у зворотному напрямку. Вона майже самотньо вела затяжну війну з цілим сонмищем кагебістів, стукачів, оперативників, потім психіатрів, слідчих, суддів, конвоїрів, наглядачів... Один кагебіст сказав: *«Якби п'ять таких бабусь на Україну — все КГБ мало б інфаркт»*. («Свідуч», с. 3).

У дисидентських колах її з повагою називали «баба Оксана» або «козацька матір». Вона наполегливо кликала на місце заарештованих членів Групи нових людей. Це вищий тип громадянської відваги: брати на себе відповідальність за долі конкретних людей, бо цього вимагають інтереси нації.

У 1980 році Оксану Мешко 75 днів протримали на експертизі в психікарні імені Павлова, але київські лікарі не взяли на себе гріха, визнали психічно здоровою і осудною. 13 жовтня КГБ мусив заарештувати майже 76-річну жінку. Київський міський суд під головуванням І. А. Даценка з участю прокурора В. П. Погорілого з особливим цинізмом виніс вирок за ст. 62 ч. 1 («антирадянська агітація і пропаганда») на саме Різдво Христове 1981 року: 6 місяців ув'язнення (уже відсиджених у психікарні та під слідством) і 5 р. заслання.

У селище Аян Хабаровського краю (на березі Охотського моря) Оксану Яківну етапували через усю імперію 108 днів. Конвой відмовлявся приймати її: «Навіщо нам мертв'яків возити...». Аж вона просяла: «Візьміть. Це така стаття, що все одно повезуть. З України повезуть. Мертву, а повезуть». Про жахи цього етапу вона розповіла професорові Василеві Скрипці 31 січня і 1 лютого 1990 року, а він опублікував цю розповідь у журналі «Кур'єр Кривбасу» в 1994 році. Це чесна, драматична, висока духом і досконала стилем публіцистика.

В Аяні добував останні три місяці заслання її син Олесь. Він заготував дров на

зиму, підремонтував хатину і мати наказала йому: «Сину, їдь додому, рятуй сім'ю» (дружина в Києві після народження дитини довго не могла ходити). Хатинку заносило снігом — по три дні не могла вийти. Молилася. Фізичними вправами боролася з хворобами. І вижила. 5 листопада 1985 року виїхала з Аяна. У Хабаровську її зустрів Петро Розумний, привіз у Київ.

Перебудову Оксана Мешко зустріла з надією. В лютому 1988-го на запрошення української діаспори поїхала в Австралію на операцію ока (аденома). «Їдьте, Оксано Яківно, — благословляли кагебісти. І не повертайтеся.» — «Ні, я таки повернусь. На ваші голови». Це була триюфальна поїздка. Вона виступила в парламенті Австралії з інформацією про становище в Україні, взяла участь у роботі Всесвітнього Конгресу Вільних Українців у США. Це був новий могутній прорив українського національного питання у світову пресу.

Коли в січні 1989-го Мешко повернулася в Україну, то одразу потрапила у вир подій, що призвели до незалежності. Вона стала членом Координаційної Ради Української Гельсінкської Спільки, відкривала Установчий з'їзд УГС, де на її основі 29 квітня 1990 року була створена Українська Республіканська партія. Вона виступила з ініціативою продовжити гельсінкський правозахисний рух у формі Українського комітету «Гельсінкі-90» (створений 16.06.1990) і була його рушійною силою. Оксана Мешко брала участь у студентській голодівці восени 1990. Невгамовна її енергія вражала людей, які її знали, і спонукала до дії.

У кінці грудня в Оксану Яківну стався інсульт. 2 січня 1991 року перестало битися її серце, здавалося, невтомне серце. Похована на Байковому кладовищі, поруч із мамою Марією Граб. 23 травня 1995 року на їхніх могилах установлені козацькі хрести роботи Миколи Малишка. 22 вересня 2002 року рідній школі у Старих Санжарах присвоєно ім'я Оксани Мешко. Указом Президента України від 8.11.2006 нагороджена орденом «За мужність» І ступеня (посмертно).

Автор цієї довідки мав честь близько знати «Козацьку Матір», тому разом з Олегом Сергієнком підготував до її сторіччя книжку під назвою «Не відступлюся!». Епіграфом до книжки стали слова з її листа Петрові Григоренку: «Але я не зраджу своїй натурі — я не відступлюся, бо там, за ґратами, найкращі наші люди, яких я любила, і які й мене люблять».

Оце приклад, якими були і якими мають бути українці.

Героїчному українцеві, нашому дописувачу СТЕПАНОВІ СЕМЕНЮКУ на Йордана минуло 95 років

Народився він 19 січня 1920 року на Волині, окупованій Польщею. Навчався в сільській школі, в Луцьку, потім у Катовіце й Варшаві. Викладав історію в школі. У жовтні 1938 р. вступив в ОУН. У серпні 1940-го, уже в підпіллі (псевдо Федько), очолив Острозьку організацію, потім Луцьку. Із травня 1943 — референт ОУН Волині (псевдо — Матвій). Із серпня 1944 — відповідальний за видавничі справи ОУН.

9 вересня 1944 року заарештований і засуджений військовим трибуналом НКВД Рівненської області на кару смерті. 79 днів провів у камері смертників. «Перше враження — жах! — згадує п. Степан. — Оголошення смертного вироку не викликало страху, бо кожен революціонер готовий завжди на смерть і підготовляє себе до цього. Але до московської смертної камери не можна приготуватись, бо цього не можна уявити.

Дивлячись на смертників, можна було подумати, що ти в дослідній анатомічній лабораторії, а довкола тебе людські кістяки, обтягнуті шкірою, або живі мумії.

З темряви камери дивилося на мене кілька десят очей. Сам Данте не вигадав би більш жалюгідних істот, які лежали тут ниць, і одною з них став я.

— Що, злякався? Через кілька днів і ти будеш таким, — сказав хтось.

Поволі піднімалися з підлоги люди і сідали під стінами, бо не могли вже сидіти, не підпершись об стіну. В камері були сутинки.

— Друже, то камера № 14. Тут увесь підвал запханий смертниками, наче почекальня до раю на той світ. Але відразу тебе не розстріляють, мусиш відчекати своє і перемінитися в тінь людини, як ми...».

Уночі з 13 на 14 лютого 1945 р. йому оголосили про заміну кари смерті на 20 років каторги. Щоб «строил советские города».

Пройшов найжахливіші тюрми й табори Росії, проїхав 30 тисяч км у «столипінських» вагонах, на судах і у «воронках». Втратив усе — друзів, сім'ю, здоров'я, кохану. З боєм згадує, що прощаючись із дівчиною, дав їй пістолет «Вальтер» і сказав, що

ліпше героїчно померти, ніж потрапити в полон до ворога. Згодом вона застрелилася...

У червні 1946 р. етапований у Норильські табори, де в червні — липні 1953 р. брав участь у Норильському повстанні.

У липні 1955-го як польський громадянин переданий польським властям і скоро реабілітований.

Троє братів його загинули від куль ворога, батько помер із голоду за Уралом. Коли по 30 роках зустрівся з матір'ю, яка двічі втікала з Сибіру, то вона сказала ніби з докором: «Сину, сили свої тратиш на чужині».

Він і тепер на чужині — живе в місті Зелена Гура. Але працює на Україну: пише і публікує «історичні хроніки», спілкується з молоддю і щороку приїздить в рідну Україну. 2010 року вийшла його книжка про повстанський рух «...І гинули першими. Нотатки волинського підпільника». — Луцьк: ВМА Терен, 2010. — 228 с., яка відзначена премією імені Василя Стуса.

Високий достойнику, пане Степане! Будьте нам здорові та довговічні, щоб перед лицем того ж ворога — Московії — мали ми в кого вчитися відваги та кріпости духа.

Редколегія

Від Об'єднання Українців у Польщі і Об'єднання Лемків також надіслав вітання і побажання Панові Степану многа літа Василь Шляхтич.

Відомого священика Віктора (Бедя) заборонили у служінні

Заборонили правити Літургію. Причащати, сповідати, вінчати, хрестити, відспівувати... Таке рішення ухвалив Синод Української Православної Церкви Московського патріархату.

За що ж так жорстоко покарали ректора Ужгородської Богословської Академії?

Позбавити права служити, виконувати зі структури – це дуже суворий крок для будь-якої церкви, фактично повне знищення клірика. Симптоматично, що попередня заборона УПЦ МП стосувалася отця Віталія Ейсмонта, який після анексії Криму дозволив собі співслужити Літургію з УПЦ КП.

– Рішенням Синоду Ви потрапили під заборону. Хто Ви тепер?

– Рішення Синоду не має ніяких канонічних та правових наслідків. Вони не можуть мене заборонити в служінні. Я розумію, що з Москви в УПЦ МП надійшла команда знищити мене, але митрополія не має наді мною влади. Я клірик Лангадської митрополії Елладської православної церкви, правлячим архієреєм якої є Іоанніс (Тассіас). Я і надалі залишаюсь монахом та перебуваю при виконанні священних обов'язків та обов'язків ректора Ужгородської Богословської Академії Карпатського університету.

Мої погляди завжди були державницькими та проукраїнськими. Саме мої погляди, – що в Україні повинна існувати Єдина Помісна Православна Церква, що слід подолати церковне розділення, – призвели до того, що московські політтехнологи та їхні адепти в УПЦ МП усувають усіх тих, хто веде політику церковної єдності та створення помісної церкви. Це – причина.

Крім того, зводячи рахунки зі мною, промосковські адепти намагаються залякати кліриків та вірних Української Православної Церкви, які думають або щось реально роблять для утвердження Єдиної Помісної Православної Церкви. Також у такий спосіб хочуть зашкодити моїм нормальним стосункам з кліром та вірними. Нинішній митрополит Антоній (Паканіч) давно проводив таку політику. Він неодноразово пропонував Блаженнішому Володимирі заборонити Ужгородську академію та висвячення наших випускників. Але не був підтриманий.

– Ну, а в чому крамольність Вашої Академії для Москви? У тому, що служили литії за Сверстюком,

панахиди за Мазепою?

– Москва не хоче допустити становлення помісної Церкви, яка перебувала би у єдності з іншими церквами. Ми робили реальні наукові дослідження та видавали книги, якими довели, що історія християнства та початків церковного будівництва в Україні є замовчана та зфальсифікована, і зокрема за рахунок московської політики та прислужництва науковцям.

Наша Академія стверджує, що християнізація в Україні почалася в період Скіфії, в середині першого століття. А в кінці другого століття вже була створена та діяла Скіфська єпархія. Коли ми пристали до думки, що Українська (яка на той час називалась Руська) церква була заснована ще блаженним князем Київським Оскольдом у 862 році, це не сподобалося Москві. Це ламало їхню штучну та надуману концепцію «Русского мира» та далекоглядні плани...

Ще одна історія. Три роки тому Україна мала святкувати 1150 років заснування Київської митрополії. У Верховній Раді України було зареєстровано відповідний проєкт постанови про відзначення в Україні 2012 року на державному рівні ювілею 1150-річчя заснування Київської митрополії та першого Хрещення Руси за часів князя Оскольда. Таке ж рішення ухвалив Синод УПЦ МП. Воно було прийняте з моєї подачі та за палкої підтримки пріснопамятного Блаженнішого Митрополита Володимира Сабодана...

Надалі, коли Блаженніший через хворобу зліг, виконання цього рішення було заблоковане 2012 року під натиском Московської патріархії та за безпосередньої участі Владики Антонія Паканіча... Чому була протидія? Це нам стало відомо пізніше, коли Московська патріархія, підпорядковуючи політичному курсу московської влади, вирішила святкувати дату 1025 років Володимирового хрещення. Рішуча концепція 1150 річчя заснування Руської (Української) Церкви, з центром Митрополії в Києві, за блаженного князя київського Оскольда (862 р.) ішла врозріз із московською імперською ідеологією штучного духовно-державного з'єднання Києва і Москви (якої, зрозуміло, в 862 році ще не було) від династії Рюриковичів.

– Ви ж так довго мирно співпрацювали з УПЦ МП... Що стало поштовхом до Вашого переслідування?

– За життя Блаженнішого Володимира нинішні очільники нічого не могли зробити. Бо він був справжнім християнином, архипастирем та патріотом. Він не давав знищити паростки українського в Українській Православній Церкві Московського патріархату. Нинішніх очільників митрополії також дратує мій діалог з УПЦ КП та УАПЦ, те, що я закликаю до єднання.

– Що б Ви сказали рядовим священикам своєї церкви?

– Більшість кліриків та вірників УПЦ МП стоять на тих самих позиціях, що і я. Комусь заважає страх, комусь зазобованість заважає діяти. Але ми почнемо їх голос та побачимо їхні дії. Людина живе там, де їй дарував Господь Бог. Процес утвердження Єдиної Помісної Церкви неминучий. Як рядовим священикам, так і вірним я можу сказати одне. Той, хто визнає себе християнином, повинен пам'ятати, що він служить Отцю нашому Небесному, Господу Богу, та на цій основі будувати своє життя. Крім того, слід усвідомити: Україна відновила тисячолітню державність і, відповідно до всіх постанов та канонів, ми маємо право на свою незалежну автокефальну Помісну Церкву. Цьому протидіє лише московська держава та Московська патріархія. Робіть висновки, будьте зі своєю державою та своїм народом.

Сьогодні йде реальна війна, війна ординсько-імперської Москви проти України та її незалежності. І вона йде на церковно-духовному рівні, через зомбування вірних. Я та моя академія потрапили на перший рубіж, тому по нас завдають таких ударів. Якби Московська патріархія думала про вірних, вона б уже давно дала своїй церкві статус автокефалії, і питання подолання

розділення було б вирішене.

– Рішенням Синоду Ужгородську Богословську Академію ліквідовують...

– Зачекайте. Ужгородська Богословська Академія створювалась за моєї ініціативи, моїм коштом. Первинна її назва була Українська Богословська Академія імені святих Кирила та Методія, вона спочатку засновувалася як богословський заклад, а 29 грудня 2003 року рішенням Священного Синоду була визнана як вищий духовний навчальний заклад УПЦ МП.

Додатково ми провели реєстрацію релігійної організації Українська Богословська Академія. Вони можуть приймати рішення щодо релігійної організації. Але Академія перебуває у складі Карпатського університету. Ужгородська Академія є в структурі Карпатського університету, державного вишу. Вони можуть зняти з реєстрації релігійну організацію, але не можуть приймати такого рішення щодо університету. Якщо студенти, які вчаться в Карпатському університеті і додатково в Академії, захочуть, вони можуть перевестися від нас.

– Ви не намагалися домовитися з новим керівництвом УПЦ МП?

– Я не можу домовлятися про те, любити чи не любити свою Батьківщину, говорити правду своєму народу чи не говорити. Я ж служу Господу Богу, а не Гундяєву чи ще комусь. Я як священик такого собі не дозволяю.

– Заборона була для Вас ударом?

– Про те, що це готується, я знав набагато раніше. Ні. Це не удар, порівняно з тим, яка небезпека є над Україною та Церквою.

Запитувала Лана САМОХВАЛОВА, Укрінформ, Київ

Подяка доброчинцям

Складаємо щирі подяку нашим благодійникам, які своїми внесками посприяли випуску цього числа «Нашої віри»: Вірі Скоп, Оксані Соколик, Івану Чмолі, Борису Ткаченку, Валерію Павлову, Наталії Каразі, Оксані Зіневич, Г. Лабі, Л. Медніковій, Г. Романенко, Людмилі та Олександрі Кушнірчукам, Наталії Компанець, Олександрі Бізінському.

Нехай Вас благословить Господь!

Передплачуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс 61671.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник
і видавець
– колектив
Редакції газети

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК, Тарас ЧОРНОКОЖА, Тамара ОГДАНСЬКА.

ЛІТЕРАТУРНИЙ І ХУДОЖНИЙ РЕДАКТОР: Раїса ЛИША
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Надія САМУЛЯК
КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська 21, 04071

Для листів: Україна-Ukraine, 01001, Київ-1, а/c283.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425 68 06

Наш розрахунковий рахунок: 26004001282001, МФО300142 в УКРІНБАНКУ

Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 29 січня 1994

